

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЧНИХ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ СТУДІЙ

Лисенко А. В.

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
БАКАЛАВРА

Виставкова діяльність наукової бібліотеки
закладу вищої освіти (на прикладі
наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля)

м. Київ

РЕФЕРАТ

Випускна кваліфікаційна робота бакалавра: 98 с., 3 табл., 95 джерел, 4 додатки.

Розкрито завдання, функції, особливості діяльності наукової бібліотеки закладу вищої освіти. Проаналізовані процеси трансформації бібліотек, функцій, напрямів діяльності під впливом часу та інноваційних технологій відповідно до сучасних вимог та потреб користувачів. Розглянуто виставкову роботу як один з основних напрямів бібліотечної діяльності і складову інформаційного обслуговування користувачів. Надано загальну інформацію про наукову бібліотеку Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, її історію, функції, основні напрями діяльності і бібліотечні послуги. Проаналізовано виставкову діяльність НБ СХУ ім. В. Даля в історичній ретроспективі, особливості організації виставок на сучасному етапі та виявлено проблемні моменти. Запропоновано практичні рішення щодо вдосконалення процесу організації виставкової діяльності в умовах сьогодення як складової віртуального обслуговування читачів НБ СХУ ім. В. Даля, що стосуються оптимізації сайту бібліотеки, а також розвитку її представництва у соціальних мережах.

БІБЛІОТЕКА, БІБЛІОТЕКА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ, БІБЛІОТЕЧНА ВИСТАВКА, БІБЛІОТЕЧНИЙ САЙТ, ВИСТАВКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ, ВІРТУАЛЬНЕ БІБЛІОТЕЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ, ВІРТУАЛЬНА ВИСТАВКА, ІМІДЖ БІБЛІОТЕКИ, ІНТЕРНЕТ, ПРЕЗЕНТУВАННЯ БІБЛІОТЕЧНИХ РЕСУРСІВ.

Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів

Бібліотека ВНЗ	бібліотека вищого навчального закладу
ЗВО	заклад вищої освіти
ІКТ	інформаційно-комунікаційні технології
ІО	інформаційне обслуговування
НБ	наукова бібліотека
СНУ ім. В. Даля	Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

ЗМІСТ

ВСТУП	5
Розділ 1. ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ	
1.1. Наукова бібліотека закладу вищої освіти: завдання, функції, особливості діяльності	9
1.2. Виставкова діяльність бібліотек як складова інформаційного обслуговування користувачів	22
1.3. Виставкова діяльність наукових бібліотек: кращі вітчизняні та закордонні практики	35
Розділ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ	
2.1. Аналіз стану виставкової діяльності наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля	47
2.2. Шляхи вдосконалення виставкової діяльності наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля	59
ВИСНОВКИ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68
Додатки	80

ВСТУП

Сучасний світ з його вимогами та технологіями, що постійно змінюються, глобальні тенденції суттєво впливають на розвиток освіти, науки і культури, і в тому числі на розвиток бібліотек та їхню діяльність. Ці впливи викликають виникнення нових напрямків роботи бібліотек, адаптації бібліотек до потреб сучасних користувачів. Завдяки глобалізації бібліотеки мають можливість співпрацювати з колегами з усього світу, обмінюючись знаннями, досвідом та ресурсами. Розвиток інтернету та цифрових технологій дозволяє бібліотекам генерувати віртуальні колекції ресурсів; відкривати доступ до електронних ресурсів; створювати віртуальні виставки літератури для розкриття бібліотечного фонду; розвивати онлайн сервіси, такі як електронна доставка документів, віртуальна довідка, дистанційна консультація та інше; надавати послуги, що відповідають сучасним вимогам, такі як навчання онлайн, курси з медіа та інформаційна грамотність тощо. У цілому, ці процеси стимулюють інновації та розвиток бібліотек, роблячи їх більш доступними, ефективними та відповідальними. «Бібліотеки ХХІ століття – це постійно реагуючі на зміни заклади, що забезпечують доступ людей до глобальних інформаційних ресурсів, ідей та результатів творчої діяльності, яких вони потребують. Співіснування традиційних та інноваційних форм бібліотечної роботи – це реальна дійсність» [82, с.135].

Бібліотеки переосмислюють свою роль у сьогоднішньому суспільстві, одночасно виконуючи свої традиційні функції і трансформуючи їх під сучасні умови життя і потреби користувачів. Конкретні способи реалізації цих функцій в практичній діяльності визначають напрями роботи бібліотеки, які можуть включати організацію книжкових виставок та презентацій, розробку та впровадження інформаційно-бібліографічних продуктів та послуг, підтримку читацьких заходів та літературних вечорів, сприяння розвитку інформаційно-комунікаційних технологій у бібліотечній справі тощо.

Виставкова діяльність – це один з напрямів, що завжди привертав увагу дослідників через свою важливість як складова бібліотечної роботи. Вона сприяє популяризації культури, науки, історії та інших аспектів суспільного життя, створює можливості для презентації новинок книжкового та інформаційного ринку та популяризації творчості митців, фотографів, дизайнерів та інших творчих особистостей, допомагає бібліотеці підвищувати інформованість та культурний рівень суспільства, привертати увагу громадськості, рекламувати свої послуги та залучати нових користувачів, і є ефективним інструментом комунікації, який дозволяє передати певні ідеї. Через це виставкова діяльність є актуальною темою для досліджень як у минулому, так в умовах сьогодення.

Серед українських вчених-бібліотекознавців, які займалися дослідженням теоретичних аспектів бібліотечної виставкової діяльності, процесу створення та ефективного використання виставок у бібліотечній сфері, можна згадати М. Захарову [30], О. Воскобойнікову-Гузєву [26], О. Постельжук [61], М. Солонську [75], О. Таращенко, Є. Татаринovu [23] та ін. Питання виникнення і розвитку нових форм виставкового експонування документів, зокрема віртуальних виставок, у своїй практиці розглядали Л. Бабій [4], В. Бондаренко [12], Т. . Коваль [42, 43], Л. Кудря [45], Н. Лис [46], С. Моїсеєва [49], Т. Павленко [58], А. В. Ржеуський [66], С. Романуха [68], Т. М. Коваль, І. Е. Смоляр, Л. О. Туровська [42] та інші. Науковці досліджували структуру цих виставок, процес їх створення та переваги, які вони можуть мати у порівнянні з традиційними формами виставок.

Питання виставкової діяльності як форми культурологічної роботи університетських бібліотек, стратегії, особливості, переваги використання мультимедійних технологій висвітлюються в роботах таких авторів, як Т. Баланюк, Т. Білушак, І. Лопіт [47] , В. Савельєва [70], С. Є. Толочко [83], І. Торлін, Н. Кунанець, А. Ржеуського, О. Малиновського [67] та ін.

Утім не можна вважати, що тема виставкової діяльності бібліотек

висвітлена в достатній мірі, оскільки у процесі свого розвитку сучасні технології та соціокультурні зміни постійно впливають на цей аспект бібліотечної роботи. Подальші дослідження і вдосконалення виставкової діяльності у розрізі впливу новітніх технологій і розвитку соціуму може бути дуже корисним. Технології значно змінюють способи створення, презентації та сприйняття виставок, впливаючи на їхню доступність, ефективність та відкриття для різних аудиторій. Розробки в цьому напрямку можуть допомогти краще зрозуміти, як використовуються технології у виставковій діяльності, як вони впливають на взаємодію з аудиторією та як можна покращити виставковий процес з їхньою допомогою. Це й обумовило вибір теми дослідження.

Об’єкт дослідження – наукова бібліотека закладу вищої освіти.

Предмет дослідження – виставкова діяльність наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля.

Мета – вивчення особливостей процесу організації виставкової діяльності наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля.

У відповідності до предмету дослідження і поставленої мети були означені основні **завдання** :

- з’ясувати функції, завдання, особливості діяльності наукової бібліотеки закладу вищої освіти;
- розкрити сутність, види, функції виставкової діяльності бібліотеки, її значення як складової інформаційного обслуговування користувачів;
- розглянути кращі вітчизняні та закордонні практики виставкової діяльності наукових бібліотек;
- проаналізувати стан виставкової діяльності наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля;
- спираючись на аналіз і досвід інших бібліотек ЗВО, запропонувати шляхи вдосконалення виставкової діяльності наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі акти та нормативні документи України, праці вітчизняних і зарубіжних вчених з питань бібліотечного обслуговування користувачів, роботи бібліотек закладів вищої освіти, організації виставкової діяльності у бібліотеці, її форм та інновацій, монографії, періодичні видання, звіти про роботу НБ СНУ ім. В. Даля за різні роки.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань був використаний комплекс загальнонаукових методів: метод теоретичного аналізу та синтезу наукових спостережень спеціалістів, системний, інформаційний, історичний та діяльнісний підходи; метод узагальнення для з'ясування змісту базових понять дослідження; компаративний аналіз при порівнянні виставкової діяльності різних бібліотек і різних періодів, що допомагає виявити тенденції та зміни; аналіз відвідуваності для вивчення статистичних даних про відвідуваність виставок, що дозволяє зрозуміти, як вони сприймаються користувачами та рівень задоволеності; описовий, термінологічний, бібліографічний метод.

Практична значущість розробки полягає у можливості застосування результатів дослідження та запропонованих рекомендацій в діяльності НБ СНУ ім. В. Даля задля вдосконалення процесів організації виставкової роботи, що в свою чергу сприятиме привертанню уваги, залученню більшого кола користувачів і покращенню іміджу бібліотеки.

Випускна кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний текст роботи налічує 98 сторінок, бібліографія містить 95 джерел.

Розділ 1. ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Наукова бібліотека закладу вищої освіти: завдання, функції, особливості діяльності

Бібліотеки України є базовим елементом культурної, наукової, освітньої, інформаційної інфраструктури країни. Вони важливі для розвитку інформаційної та мовної культури суспільства, патріотичного, правового та екологічного виховання, формування стійкого інтересу до вивчення та розуміння національної історії та культури. Бібліотеки сприяють розбудові читаючої та мислячої нації [78, с.2].

На сьогодні бібліотечна мережа України нараховує близько 40 тис. бібліотек різного відомчого підпорядкування, органів державної та комунальної власності, підприємств, організацій і закладів. Вона складається з мережі публічних (у т. ч. спеціалізованих для дітей, юнацтва), технічних, сільськогосподарських, медичних, академічних, освітянських бібліотек та бібліотек вищих навчальних закладів, а також бібліотек для сліпих. Різноманітні потреби населення в інформації, освіті, культурі забезпечують 15987 публічних бібліотек (з них 13253 – у сільській місцевості). Кожен третій мешканець України (понад 13,7 млн) є користувачем публічних бібліотек. Бібліотечний фонд публічних бібліотек універсальної тематики становить близько 235 млн одиниць. Доступ до Інтернету має 3,3 тис. (21%) бібліотек. Загальна кількість комп'ютеризованих робочих місць у публічних бібліотеках – 16,0 тис. (в середньому, один комп'ютер на одну бібліотеку). Книговидача – 266,3 млн примірників. Координуючими науково-методичними центрами є Національна парламентська бібліотека України, Національна бібліотека України для дітей, Державна бібліотека України для юнацтва. Загальна кількість працівників бібліотек – понад 36 тис. осіб. (Відомості подано без урахування тимчасово окупованих Автономної Республіки Крим і м.

Севастополя та територій Донецької та Луганської областей) [78, с.3].

Мережа освітянських бібліотек України є найчисельнішою і об'єднує 18066 бібліотек Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України, з них – близько 15000 бібліотек загальноосвітніх навчальних закладів. Методичним центром є Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського. Сукупний бібліотечний фонд складає 333,2 млн примірників документів. Загальна кількість користувачів – 7,7 млн осіб, кількість відвідувань – майже 202 млн. Користувачам видається 49 млн примірників документів щорічно. Кількість працівників – понад 20 тис. осіб.

До мережі бібліотек закладів вищої освіти України входить 201 бібліотека різного відомчого підпорядкування. Загальний фонд документів – 120,7 млн примірників, з яких 2,3 млн – електронні видання. Кількість користувачів – 1,7 млн осіб, яким щороку видається понад 105 млн прим. літератури. Загальна кількість працівників бібліотек – близько 6700 фахівців, з яких 5,5 тис. – з вищою освітою. Кількість автоматизованих робочих місць – 7445. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка здійснює методичне керівництво бібліотеками закладів вищої освіти та координує їхню діяльність [78, с.5].

Станом на кінець березня 2023 року доступна інформація про 89 повністю зруйнованих бібліотечних будівель внаслідок бомбардувань та ракетних атак російських військ, 298 будівель, що зазнали значних пошкоджень та потребують капітального ремонту, та 304 бібліотеки, які розміщувалися / розміщуються в будівлях, що зазнали незначних пошкоджень та потребують ремонту (заміна вікон, дверей, частковий ремонт даху, фасаду тощо). Водночас, 96 закладам вдалося (переважно за рахунок місцевих бюджетів і волонтерської допомоги) відновити свою роботу після ремонту будівель або після переміщення в інші приміщення. Є втрати і матеріально-технічних засобів (персональні комп'ютери, копіювально-розмножувальна

техніка, мультимедійне обладнання, меблі тощо). Так, часткових втрат зазнали 210 бібліотек, а 141 – залишилися без жодних технічних засобів; 358 бібліотек втратили частину своїх документних ресурсів, а в 93 не зберіглося жодного документа. За попередніми підрахунками загальні втрати бібліотечних фондів наразі становлять 187 052 примірників.

Окрім того, на тимчасово окупованих територіях України, окупаційна влада не лише вилучає книги з полиць бібліотек, а свідомо знищує майже всю українську літературу [7].

За звітом методичного центру бібліотек ЗВО на початок 2023 року загальна кількість бібліотек – 169, загальний фонд складав 102593878 примірників, з яких 2424611 – електронні видання. Кількість користувачів за 2022 рік – 1766394 осіб, яким було видано 112818719 примірників літератури. Загальна кількість працівників бібліотек – 3765 фахівців [57].

Якщо простежити діяльність бібліотек у часі, то зрозуміло, що функції і завдання бібліотек формувалися та змінювалися протягом історії розвитку бібліотечної справи під впливом соціокультурних, технологічних та інноваційних змін.

В залежності від історичної епохи та географічного розташування функції бібліотечної діяльності та самих бібліотек були різними. Античні бібліотеки Александрії та Пергаму виконували кумулятивну, пізнавальну, культурно-виховну функції, причому документи систематизувалися за тематикою для зручності пошуку та користування ними. Середньовічна бібліотека Софійського собору в Києві виконувала суто кумулятивну функцію (книги розглядались, в першу чергу, як коштовність) [8, с.47].

Бібліотеки слугували центрами культури та знань, де вчені та студенти могли мати доступ до літератури та інформації. Основним завданням було забезпечення освіти та розвитку культури. З розвитком науки, друкарства та збільшенням видання книг, функції бібліотек розширилися. Закономірним стає закріплення за бібліотеками наукової функції. Бібліотеки почали збирати

та зберігати більше книг, а також надавати доступ до них широкій громадськості, додається бібліотечне обслуговування. Бібліотеки також почали виконувати функцію розповсюдження літератури та інформації. З часом бібліотеки почали активно розвивати послуги для користувачів, включаючи консультації, навчання користувачів, публічні заходи, виставки тощо.

У ХХ столітті з появою інтернету, розвитком інформаційних технологій та комп'ютерів функції бібліотек змінилися істотно. Відбулася інформаційна трансформація: бібліотеки переходили до цифрової форми зберігання інформації, почали надавати доступ до електронних ресурсів, таких як електронні книги, електронні журнали та бази даних, використовувати комп'ютери для автоматизації своїх процесів, таких як каталогізація та пошук інформації. Це відкрило нові можливості для доступу до знань та розвитку електронних послуг.

У ХХІ столітті інформаційні технології продовжують впливати на функції та завдання бібліотек. Бібліотеки почали надавати доступ до цифрових колекцій, застосовувати інноваційні технології, такі як штучний інтелект, віртуальна реальність та інші, використовувати соціальні мережі для промоції своїх послуг та залучення користувачів. Також почали виконувати нові функції, як то надання онлайн-консультацій, навчальних послуг та підтримки наукових досліджень. У той же час всеохоплююча інформатизація суспільства поставила бібліотеки перед низкою викликів, як-от знецінення друкованого документу, надавання пріоритету ЗМІ, новим інформаційним технологіям, втрати навичок читання у суспільстві, падіння престижу бібліотеки, книги, зниження інтересу до відвідування культурних інститутів у цілому, причому не лише в Україні, а й в усьому світі [8, с.47].

Досліджуючи тему взаємодії бібліотеки і суспільства О. С. Артеєв та К. М. Мовчан і зазначають, що «у контексті цілісності суспільства бібліотека є суспільним інститутом, який відіграє свою функціональну інформаційно-

комунікаційну роль. Функції бібліотеки визначаються під час соціальної взаємодії суспільства. Такі соціальні функції бібліотеки, як виховна, освітня, виробнича, кумулятивна, класифікаційна, трансляційна, меморіальна, ціннісно-орієнтаційна та пізнавальна, поступово виявляються й трансформуються» [3].

Сьогодні, під час повномасштабної військової агресії Росії в Україні, бібліотеки виконують додаткові функції та відіграють важливу роль у суспільстві. Деякі з цих функцій можуть включати:

- інформаційне забезпечення. Бібліотеки стають ключовими джерелами інформації про події на військовому та гуманітарному фронті, забезпечуючи користувачів актуальною та достовірною інформацією.

- психологічна підтримка. Бібліотеки можуть стати місцями, де люди можуть знайти психологічну підтримку, знайшовши спільноту та ресурси для розслаблення та відволікання.

- архівування документів. Бібліотеки можуть відігравати роль у збереженні документів та матеріалів, що стосуються війни, як історичних свідчень, фотографій, відеозаписів та ін.

- освітні програми. Бібліотеки можуть організовувати освітні заходи та програми, спрямовані на розуміння причин та наслідків конфлікту, миру та міжнародних відносин.

- сприяння громадській свідомості. Бібліотеки можуть допомагати у формуванні громадської свідомості та підтримки громадянського суспільства шляхом забезпечення доступу до різних джерел інформації та аналізу подій.

Ці функції дозволяють бібліотекам відігравати активну роль у важливих аспектах життя суспільства під час військової агресії та допомагають забезпечити необхідну підтримку та ресурси для людей, які постраждали від конфлікту.

Під впливом часу та інноваційних технологій бібліотеки постійно адаптують свої функції та завдання до потреб користувачів та сучасних вимог.

Вони стають центрами навчання, наукових досліджень, культурних ініціатив, спільнот та інноваційного розвитку, що підтримує розвиток освіти, науки та культури у сучасному світі. Все це стосується і бібліотек закладів вищої освіти.

Дослідженням сутності поняття «бібліотека закладу вищої освіти» у сучасній науці займалися та продовжують вивчати чимало вітчизняних та зарубіжних науковців, як-от: І. В. Бевз, І. Беззуб, В. С. Білоус, Н. Г. Грабар, О. М. Грамм, В. О. Ільганаєва, Т. Ю. Копитко, В. О. Сидоренко, Л. В. Цок та ін. [1].

Українськими бібліотечними фахівцями пропонуються кілька визначень сучасної бібліотеки ЗВО та моделей і шляхів їх розвитку. Т. Авраменко у своїй розробці «Сутність поняття «бібліотека ВНЗ» у сучасній науці» наводить дані аналізу різних підходів науковців (див. таблиця 1) [1].

Таблиця 1

Визначення поняття «бібліотека ЗВО»

Автор	Визначення
Бевз І.В.	«сучасна бібліотека ВНЗ – не просто книгозбірня, а центр освіти, духовності і культури»
Беззуб І.	«бібліотека ВНЗ – це відкрита комунікаційно-комунікативна система, яка бере участь у педагогічно-виховному, міжкультурному, міжбібліотечному обміні, а також в обміні з внутрішніми структурами ВНЗ (кафедрами, музеями, побутовими службами, громадськими організаціями) та іншими громадськими закладами (школами, технікумами, видавництвами)».
Білоус В.С.	«університетська бібліотека, як науково-інформаційний та культурно-освітній центр, спрямовує свою діяльність на формування ресурсного потенціалу,

	створює сприятливі умови для поширення та вільного доступу до інформації, забезпечує подальше впровадження нових інформаційних технологій та якісне надання бібліотекою інформаційних послуг, відповідно до міжнародного стандарту ISO 9000».
Грабар Н.Г.	«університетську бібліотеку слід розглядати як навчально-дослідний, інформаційний та культурно-освітній підрозділ університету».
Грамм О.М.	«бібліотека ВНЗ є невід'ємною частиною освітнього середовища і, відповідно, елементом системи освіти».
Льганаєва В.О.	«категорія «бібліотека ВНЗ» позиціонується як інтегрований інтелектуальний простір, заповнений різноманітними інформаційними ресурсами та засобами інформаційної взаємодії, тому є всі підстави розглядати її як головний системоутворюючий елемент, де генерується інформаційно-освітнє та соціокультурне середовище закладів освіти».
Копитко Т.	«бібліотека університету є центром комунікацій різноманітної університетської спільноти, займає одне з провідних місць в інформаційно-освітньому середовищі навчального закладу».
Сидоренко В.О.	«бібліотека сучасного вищого навчального закладу – це багатопрофільна інформаційна система, яка має бути активним складником освітнього середовища, у якому студенти та викладачі мають змогу одержувати необхідну їм інформацію».

З аналізу виокремлюється декілька підходів щодо розуміння сутності

поняття «університетська бібліотека». Зокрема, у трактуваннях І. В. Бевза та Т. Копитко простежується культурологічний підхід, у І. Беззуб – комунікативний підхід. Визначення В. С. Білоус, В. О. Ільганаєвої та В. О. Сидоренко можна віднести до інформаційного підходу, а Н. Г. Грабар та О. М. Грамм – до структурного підходу [1].

В. В. Савельєва і О. В. Єпіфанова у своїй публікації аналізують розробки провідних фахівців зарубіжних країн щодо визначення і діяльності бібліотек закладів вищої освіти, які відповідають їхнім поняттям. Аналіз тенденцій процесу розвитку бібліотек вишів свідчить про те, що сьогодні не можна говорити про якесь розуміння загального шляху їх розвитку. Швидше за все – це сукупність різних моделей, набору певних функцій, традиційних і не традиційних для бібліотек, ролей і можливостей, відкритих для бібліотек ЗВО.

«Так, у звіті «Mapping the Future of Academic Libraries³», підготовленому Асоціацією публічних, шкільних і бібліотек вищих навчальних закладів Великобританії у 2017 році, виділено кілька парадигм розвитку бібліотек вишів, що реалізуються сьогодні в тій чи іншій мірі:

Парадигма 1. «Гібридна бібліотека» – бібліотека, що надає друковані та цифрові ресурси. Парадигма, що з'явилася наприкінці 1990-х рр., як і раніше є актуальною у зв'язку з необхідністю стратегічного осмислення всеосяжного і ще не завершеного переходу бібліотек з друкованої ери в цифрову.

Парадигма 2. «Бібліотека з спрямованістю зовні». Бібліотеки, в яких традиційні функції відбору, придбання та управління зовнішніми інформаційними ресурсами для задоволення потреб університетської спільноти доповнюються функціями, пов'язаними з організацією і просуванням внутрішнього контенту, виробленого закладом, у зовнішнє інформаційне середовище.

Парадигма 3. «Бібліотека в житті користувача». Бібліотеки, які намагаються модернізувати свої послуги, виходячи з реальних робочих

процесів своїх користувачів.

Парадигма 4. «Бібліотека як простір». Бібліотеки, в які люди приходять для того, щоб не тільки отримувати доступ до інформації, а й спільно створювати знання. Одним з найбільш помітних проявів цього підходу є повсюдно створювані коворкінг-зони.

Парадигма 5. «Бібліотека як інфраструктура». Бібліотека як спеціальна інфраструктура, що включає фізичні і віртуальні простори, інформаційні ресурси, експертів, соціальні мережі, в якій здійснюється наукова і навчальна діяльність та існуюча всередині інших глобальних інфраструктур. Прикладом реалізації парадигми є експерименти бібліотек в області відкритих наукових даних і створення систем управління даними.

Парадигма 6. «Обчислювальна бібліотека». Бібліотеки як центри інтелектуального аналізу текстів, спрямованого на забезпечення доступу до інформації та даних з урахуванням запитів користувачів. Парадигма, пов'язана з низкою глобальних тенденцій в області штучного інтелекту, машинного навчання та Інтернету речей і фіксує необхідність більш глибокого залучення бібліотекарів в ці сфери.

Парадигма 7. «Сервіс-орієнтована бібліотека». Бібліотеки формують свої цілі швидше навколо сервісів, ніж навколо колекцій (або, надаючи останні як один із сервісів). Одна з ключових парадигм, в рамках якої переосмислюється місія бібліотек в умовах трансформації вищої школи. Однак, з огляду на конкуренцію, роль бібліотеки в якості постачальника послуг ще повинна бути закріплена.

Парадигма 8. «Бібліотека як цифрове «третє місце». Бібліотеки, що вибудовують свою спільну діяльність в міжнародному масштабі для створення і підтримки віртуальних співтовариств учених з метою забезпечення доступу та обміну знаннями всередині та між окремих дисциплін. Особливістю такої діяльності є створення цифрового середовища, вільного від комерційних імперативів. Впливова парадигма, що вимагає мислення і діяльності на

мережевому рівні і створює величезний потенціал для фахівців бібліотек.

Парадигма 9. «Глобалізована бібліотека». Бібліотеки, що вибудовують свою діяльність на мережевому рівні для вирішення таких проблем як забезпечення цифрового збереження або надання спільних сервісів. Парадигма, яка стратегічно переорієнтує бібліотеки з інституційного на глобальний рівень, змушуючи їх діяти за межами організаційних бар'єрів в національному або міжнародному масштабі.

Парадигма 10. «Бібліотека без кордонів». Бібліотеки, які діють за межами організаційних бар'єрів, залучаючи до співпраці професіоналів з інших сфер, як для вирішення існуючих завдань, так і постановки нових. Парадигма, яка вимагає відкритості та гнучкості в здійсненні співробітництва» [71].

Уся ця система понять не нав'язується як догма, але, за ствердженнями дослідників може бути відправною точкою для трансформації функцій і процесів діяльності бібліотек вишів, демонструючи можливості, що відкриваються перед бібліотеками, і позиції, які вони можуть зайняти в житті сучасної науки і освіти. Вочевидь, сьогодення вносить значні зміни у діяльність бібліотеки навчального закладу, сприяє цифровізації інформаційних ресурсів, послуг та створення онлайн-простору. Автор В. С. Білоус аналізуючи цей вплив зазначає, що «цифрові технології змінили сутність сучасних бібліотек, що не лише підлаштовуються під нові реалії, а в цілому переосмислюють свою місію в суспільстві. Бібліотеки, маючи достатній потенціал, є не лише активними учасниками інформаційного виробництва, а й навігаторами в інформаційному просторі» [10, с.4].

Питання розвитку університетських бібліотек, модернізації, впровадження нових функцій постійно перебуває в центрі уваги бібліотекознавців і практиків бібліотечно-інформаційної сфери. Дані теми розглядаються на наукових конференціях, висвітлюється на сторінках фахових видань вітчизняними та світовими науковими працівниками,

практиками бібліотечної галузі. Наукові розвідки про специфіку функціонування, трансформування та сутність бібліотек закладів вищої освіти викладені в працях Н. Грабар, Т. Колесникової, А. Кухаренко [69] та ін. Основи інформатизації та автоматизації бібліотечної справи розглядали у своїх дослідженнях такі науковці, як В. Борисенкова, О. Бруй, С. Герасимова, Т. Колесникова, О. Мар'їна, С. Сердюк, Т. Яворська та інші [88].

Державна політика у сфері освіти на сучасному етапі, модернізація системи вищої освіти, необхідність адаптації до сучасного світу формують нові моделі діяльності бібліотек ЗВО. Але все ж таки бібліотеки університетів виконують ряд ключових функцій, які допомагають у здійсненні основних завдань вищої освіти. Ці функції бібліотек виконували і раніше, проте з появою нових технологій і змінами у суспільстві вони зазнали певних змін та розширення. Якщо раніше доступ до інформації був обмеженим книжними ресурсами, то тепер бібліотеки надають доступ до електронних ресурсів, баз даних та Інтернету, роблячи інформацію більш доступною та швидко знайденою. Різноманітні заходи, що організовують бібліотеки, проводяться як безпосередньо в бібліотеці, так і в онлайн форматі. Це допомагає залучати більше користувачів та створює нові можливості для освіти та розвитку. Завдяки цифровим технологіям бібліотеки можуть зберігати та розповсюджувати інформацію в електронному вигляді, що робить послуги бібліотек більш зручними та доступними. Бібліотеки активно підтримують рух відкритого доступу до наукової інформації, надаючи доступ до відкритих наукових журналів та досліджень. Співпраця з іншими установами та організаціями дозволяє бібліотекам розширювати свої можливості та надавати більш різноманітні послуги для користувачів. Бібліотеки виконують важливу соціальну функцію, забезпечуючи доступ до культурних цінностей та інформації для всіх верств суспільства, включаючи вразливі групи населення, що є важливим для забезпечення рівних умов життя та розвитку для всіх громадян.

Розвиваючись і адаптуючись, університетські бібліотеки володіють універсальною компетенцією, що уможливлює їх діяльність у багатьох напрямках:

- підтримка навчального процесу. Бібліотека забезпечує студентів та викладачів необхідними навчальними матеріалами, включаючи підручники, наукові видання, електронні ресурси та інше.

- дослідницька робота. Бібліотека підтримує дослідницьку діяльність університетської спільноти, надаючи доступ до наукових журналів, баз даних та інших джерел інформації.

- культурно-просвітницька діяльність. Бібліотека організовує літературні вечори, лекції, виставки, тематичні дні, курси, тренінги та інші культурно-освітні заходи для студентів та викладачів.

- інформаційно-бібліографічна робота. Бібліотека забезпечує користувачів інформацією про наявність літератури та допомагає в її пошуку та використанні.

- використання сучасних технологій. Бібліотека використовує сучасні технології для покращення доступу до інформації, включаючи віртуальні бібліотеки, електронний каталог, віддалений доступ до ресурсів та інше.

- архівна робота. Бібліотека зберігає та обробляє архівні матеріали, що мають історичне значення для університету та наукової спільноти.

- підтримка вивчення мов. Бібліотека може забезпечувати матеріали для вивчення мов, аудіо- та відеокурси, словники та інше.

- підтримка виховної роботи. Бібліотека сприяє вихованню у студентів культури читання, інтересу до науки та культури [71].

Ці напрями роботи відображають широкий спектр діяльності бібліотеки університету, яка направлена на підтримку освітніх цілей, досліджень та культурної спадщини своєї університетської спільноти.

Таким чином, проаналізувавши матеріали розробок сучасних дослідників бібліотекознавства та професіоналів-практиків бібліотечної

справи, можна зробити певні висновки про те, що проблема вивчення діяльності і розвитку бібліотек закладів вищої освіти – була і є дуже важлива, і знаходиться у полі зору відомих вітчизняних вчених. Одним з головних призначень бібліотек ЗВО є сприяння комплексному вирішенню завдань гармонійного розвитку молоді, формуванню фахових компетентностей, бути осередком духовного спілкування, творчої та інтелектуальної діяльності й дозвілля академічної спільноти, уся діяльність якого повинна орієнтуватись на основну групу своїх користувачів [83].

Бібліотеки ЗВО є інформаційними структурними підрозділами своїх освітніх установ і повноцінними учасниками освітнього, наукового і виховного процесів, які організовані в них, вирішують чимало питань щодо завдань вищої освіти, змінюють традиційні підходи до організації бібліотечної діяльності, ресурсного наповнення, інформаційного обслуговування, популяризації і презентування своїх фондів і послуг. Сьогодні у контексті модернізації вищої школи ця тема є актуальна і затребувана в суспільстві. Важливим є досвід європейських бібліотек, де виокремлені «групи цінностей етичних, комунікативних, соціально-економічних. До таких віднесено професіоналізм, відкритість, доступність, відповідальність, науковість, інновації, партнерство та ін.» [5].

Майже всі дослідники зазначають, що акцентом ціннісних категорій бібліотек українських університетів є розвиток сервісності і прагнення до відкритості. Бібліотеки університетів докладають максимум зусиль для безперервної діяльності, розширюють свої функції і напрями роботи, активно використовуючи електронні ресурси, що сприяє підвищенню ефективності інформування, обслуговування, підтримки наукової та освітньої діяльності закладів вищої освіти, створенню культурної спадщини академічної спільноти, збереженню та інтеграції цього надбання у світовий інформаційне середовище.

«У сучасних умовах цифрової трансформації інформаційно-

комунікаційного простору розвивається нова філософія освітньої бібліотеки. Сьогодні сервісна діяльність книгозбірень стає пріоритетним напрямком їх розвитку. Якісне, ефективне, своєчасне реагування на інформаційні запити та потреби, посилення інтегративних процесів в бібліотечно-інформаційному середовищі – ось ключові завдання, які покликані розв’язати бібліотеки України. Бібліотека закладу вищої освіти є не тільки потужним ресурсним центром галузі, вона є значущою складовою інформаційної інфраструктури певного регіону та держави загалом» [5].

1.2 Виставкова діяльність бібліотек як складова інформаційного обслуговування користувачів

Виставкова робота в будь-якій бібліотеці є значущим напрямом діяльності, причому різноплановим, бо включає в себе розкриття інформаційних ресурсів і фондів бібліотеки, соціокультурну роботу, обслуговування користувачів, орієнтоване на інформування користувачів, презентаційну роботу, є, так би мовити, візитівкою бібліотеки, відображає її можливості, стиль, творчий потенціал і компетенцію фахівців.

Українська бібліотечна енциклопедія містить таке визначення виставкової діяльності бібліотек – «цілеспрямована і спеціально організована книгозбірнею як соціальним інститутом система дій і заходів, спрямованих на забезпечення інформаційних, освітніх, культурно-дозвіллевих, науково-дослідних, пізнавальних та інших потреб користувачів шляхом організації регулярних різноманітних виставок; сукупність бібліотечних процесів і операцій, прийомів, методів і засобів їх реалізації, пов’язаних із плануванням та створенням виставкових експозицій (виставок) у бібліотеці або поза її межами» [23].

У своїй розробці автори О. М. Савченко, Т. В. Оніпко зазначають:

«...що стосується традиційних книжкових виставок у системі бібліотечного обслуговування – це засіб задоволення потреб користувачів і впливу на них. Головна мета виставкової роботи, як правило, розкриття фондів бібліотеки, а завдання, які бібліотека вирішує за допомогою таких виставок – залучення уваги до читання, полегшення пошуку необхідних видань» [72].

Безпосереднім результатом виставкової діяльності бібліотек, її кінцевим інформаційним продуктом є виставкова експозиція, яка може демонструвати документи на різних носіях, твори мистецтва, технічні пристрої, моделі, макети, інші предмети.

Щодо поняття бібліотечної виставки, то в Українській бібліотечній енциклопедії зазначено, що «бібліотечна виставка – форма бібліотечного обслуговування, орієнтована на інформування користувачів про видання, події, актуальні проблеми, творчість митців, бібліотечні послуги тощо шляхом наочного публічного демонстрування спеціально відібраних і систематизованих об'єктів (експонатів); інформаційний продукт, результат виставкової діяльності бібліотеки, створений для певної групи користувачів і представлений в особливому, демонстраційному форматі; захід, організований бібліотекою самостійно або у співпраці з іншими суб'єктами виставкової діяльності (установами, організаціями, фізичними особами), що відбувається в бібліотечних приміщеннях чи поза ними» [9].

Словник інформаційно-бібліотечної термінології надає таке визначення: «виставка бібліотечна – публічна демонстрація спеціально підібраних і систематизованих творів друку та інших носіїв інформації, які рекомендуються користувачам бібліотеки для перегляду і ознайомлення. Кожна виставка вирішує свою конкретні задачу і розрахована на певну читацьку категорію. Виставка передбачає безпосередній показ книг чи матеріалів, що розкривають їхній зміст, у вигляді, який легко сприймається зором. Проведення виставок – один із найтрадиційніших і найрозповсюдженіших методів розкриття бібліотечних фондів» [74].

У роботі бібліотек книжкові виставки почали з'являтися в середині ХІХ століття і згодом стали найбільш поширеною формою популяризації книги. Виставки мали характер музейних експозицій. На них демонстрували найбільш цінні примірники з книжкових сховищ бібліотеки. На різних етапах розвитку бібліотечної справи цілі і зміст виставкової діяльності змінювалися відповідно до політичної кон'юнктури, економічних, соціальних, культурних чинників, трансформацій суспільного буття тощо. Протягом наступного століття традиційні форми обслуговування користувачів переживають значні зміни, збагачується палітра різноманітних видів та форм виставкової діяльності. Серед них особливою популярністю користуються такі: виставка-кросворд, виставка-дискусія, виставка-діалог, виставка-конфлікт, виставка-рекомендація та ін. У цифрову епоху багато форм бібліотечної роботи перейшло у віртуальний формат [23].

Дослідження теоретичних аспектів бібліотечної виставкової діяльності є важливим аспектом розуміння процесу створення та ефективного використання виставок у бібліотечній сфері. Серед українських дослідників, які займалися цією темою, можна згадати М. Захарову, О. Постельжук, М. Солонську, О. Таращенко, Є. Татаринovu, О. Савченко, Т. Оніпко, О. Борисова, К. Колеснікову, І. Газуку, О. Цуняк та ін. [69, 70, 72].

Самі фахівці бібліотечної справи стверджують, що виставкова діяльність бібліотеки є формою її культурологічної роботи, становить важливу частину аналітично-бібліографічного обслуговування, є елементом інформаційного обслуговування, являється однією з основних складових роботи з фондом та користувачами. За допомогою виставки бібліотека інформує про нові надходження, сприяє ефективному використанню книги та привертає увагу до читання. В сучасних умовах бібліотечна виставка стає активним помічником і читача, і бібліотекаря в організації читання; їй притаманні такі риси, як актуальність, динамізм, оперативність. Відсутність жорстких рамок в організації виставок сприяє розвитку творчості, збагаченню

бібліотечного досвіду [2, 30, 75].

Кожна бібліотека має свої моделі виставок і тенденції виставкової діяльності. Все це виходить із соціальних функцій бібліотеки і визначає напрямлення експозицій виставок. Інформаційна функція – реалізується шляхом розкриття перед читачами складу бібліотечних фондів і змісту окремих видань через виставки-образи, перегляди літератури. Комунікативна функція – бібліотечні виставки забезпечують спадковість культурних традицій і досвіду за допомогою тематичних виставок. Пізнавальна функція – бібліотечні виставки стимулюють пізнавальні потреби і інтереси за допомогою даної функції, систематизують інформацію, зацікавлюють читача представленою літературою. Адаптивна функція – пропонує максимально наочний і зручний пошук необхідної інформації, особлива увага приділяється дизайну. Дозвіллева функція – виставки забезпечують психологічний комфорт, складають привабливий імідж бібліотеки [56].

Враховуючи чималий період розвитку, вдосконалення і трансформації, було виокремлено ознаки, складено класифікацію виставок, напрацьовані методики підготовки, проведення і аналізу ефективності виставок. Кожна виставка вирішує своє конкретне завдання і має визначену читацьку аудиторію.

Спеціалісти пропонують класифікувати виставки відповідно до ряду таких ознак :

- за статусом – самостійні або супроводжуючі масовий захід;
- за змістом – універсальні, галузеві, тематичні, персональні;
- за цільовим призначенням – на допомогу навчанню, для підвищення загальноосвітнього та загальнокультурного рівня;
- за часом публікації і надходження в бібліотеку документів – виставки нових надходжень, видань різних періодів, забутих видань, ретро виставки;
- за місцем експонування – розгорнуті в бібліотеці або за її межами;
- за часом функціонування – постійно діючі, тимчасові, періодичні;

- за видом видання – книжкові, журнальні, газетні, кількох видів одночасно, інших видів видань та носіїв інформації;
- за конструктивними особливостями – вітринні, внутрішньо стелажні, внутрішньо поличні, виставки-розкладки на столах, пересувні, «кільцеві»;
- за ініціативою організаторів – бібліотечних працівників, за пропозицією громадськості, користувачів, за замовленням установ чи організацій;
- за ступенем доступності – безкоштовні, платні.

На практиці, як правило, в одній виставці може поєднуватися декілька ознак [24].

Види та форми виставкової діяльності в бібліотеці сьогодні дуже різноманітні. Популярністю серед них користуються наступні:

Авторська виставка – книжкова виставка, автором якої є бібліотекар або користувач бібліотеки. Виставки можуть бути різноманітними за ознаками, видами, проблематикою, цільовим призначенням та художнім оформленням, але вони повинні доносити до глядачів оригінальну авторську ідею.

Виставка-вікторина, виставка-кросворд, мета яких – привернути увагу читачів до певної теми. Їх особливість полягає у тому, що бібліотекар складає питання, відповіді на які можна знайти у книгах, представлених на виставці. Ці питання оформляються на аркуші та розміщуються на виставці. Аналогічно оформлюється виставка-кросворд. Користувачі розгадують кросворд за допомогою видань з книжкової виставки.

Виставка-дискусія за своєю метою повинна викликати у користувачів бажання подискутувати, висловити свою думку з якогось питання, поміркувати про історичні події, особистість, її діяльність та долю. На виставці повинна бути представлена література, яка висвітлює проблему з різних точок зору.

Виставка до знаменних та пам'ятних дат інформує про якусь подію чи свято, надає поради та рекомендації щодо відзначення пам'ятної дати.

Виставка-діалог – це заочна розмова читача та бібліотекаря. Користувачі задають питання, бібліотекарі відповідають за допомогою книг. Організації виставки передуює підготовча робота: збираються питання, які цікавлять читачів. Розділами виставки стають відібрані джерела, які відповідають на питання читачів.

Виставка з актуальних проблем – найбільш популярна у бібліотеках, мета якої – привернути увагу користувачів до конкретної теми, проблеми. Завдання бібліотекаря – вибрати цікаву, «гарячу» тему.

Виставка-інсталяція – виставка, яка представляє собою просторову композицію, створену з різноманітних елементів, як от побутових предметів, промислових виробів та матеріалів, природних об'єктів, фрагментів текстової й візуальної інформації.

Виставка-конкурс не тільки стимулює інтерес до читання, але й виховує культуру читання. Як правило, конкурс складається із декількох етапів. Перший – порівняно простий, наступні завдання ускладнюються, набувають творчого характеру. Роботи переможців (або учасників) експонуються при підведенні підсумків.

Виставка нових надходжень інформує користувачів про нові документи, що надійшли до бібліотеки. Частіше ці виставки універсальні за змістом, тому порядок розміщення документів може бути систематичним.

Виставка однієї книги (журналу, газети, публікації) зацікавлює користувача конкретним документом через створення експозиції, яка містить інформацію, наприклад, про автора книги, його життєвий та творчий шлях; про історію створення книги; про прототипів героїв твору, їх долю; літературний аналіз твору, розповіді про нього видатних людей; про екранізацію твору. Дуже важливо для такої виставки правильно вибрати відповідний документ, який має бути змістовним, цікавим, мати багатоаспектний вимір.

Виставка-рейтинг оснований на оцінці книг користувачами. Наприклад,

«Найкращий детектив» тощо.

Виставка-словник пояснює значення будь-яких термінів та понять, представляє додаткову інформацію про них. Назвами розділів виставки стають поняття та їх визначення, поряд розміщуються книги, статті з періодичних видань, які містять докладну інформацію про поняття. Наприклад, інаугурація, імпічмент.

Виставка-хобі. Бібліотекар завжди із задоволенням допоможе користувачеві знайти додаткову інформацію про його захоплення, але з користувачем можна організувати і спільну виставку, представивши не тільки книги і статті про історію та технологію хобі, але й вироби користувача, його поради початківцям.

Виставка-експозиція – це синтез бібліотечної та музейної виставки.

Жанрова виставка привертає увагу користувачів до літератури певного жанру, зацікавлює, заохочує до читання. Один з варіантів – представити на виставці не тільки твори зазначеного жанру, але й матеріали про його виникнення і засновників, цікаві та маловідомі факти.

Персональна виставка привертає увагу користувачів до особистості, спонукає якнайбільше дізнатися про людину. Традиційно персональна виставка містить розділи, в яких йдеться про життя особистості, її діяльність, творчий доробок [41].

Існує чимало методик і рекомендацій підготовки книжкових виставок як традиційних, так і віртуальних, при складанні кожної з них використано досвід конкретної бібліотеки [24, 41, 48, 56].

Але, як наголошує Н. Захарова, однією з головних вимог до виставкової діяльності є доступність, яка надає читачам можливість вивчення змісту документів, які демонструються. Це стосується як обслуговування документами з традиційних виставок, так і електронних [30].

Досліджуючи види і форми виставкової діяльності, К. М. Амаріцей і Г. П. Лукаш зауважують на тому, що «на сьогоднішній день виставки є

розвинутим видом діяльності бібліотек, за рахунок чого існує велика кількість видів, які можуть бути поєднані за різними ознаками. Бібліотечна виставка становить собою синтетичний продукт на основі різноманітної інформації і створює нові знання» [2].

Бібліотечна виставка може функціонувати як самостійна форма роботи або може бути частиною чи доповненням комплексного масового заходу. Робота над будь-якою виставкою складається із певних технологічних процесів. Алгоритм підготовки виставки:

- вибір та уточнення теми, цільового та читацького призначення;
- виявлення і відбір документів за ДБА бібліотеки, у фонді;
- визначення структури виставки;
- визначення назв заголовка, розділів, цитат, ілюстрацій, предметного середовища;
- оформлення виставки (дизайн): кольорова гама, шрифт, підбір допоміжних матеріалів (аксесуарів);
- розміщення матеріалу на вітринах, стендах, столах тощо;
- реклама виставки (зовнішня і внутрішня);
- аналіз ефективності виставки (заповнення паспорту виставки, анкетування користувачів) [41, 55].

Під впливом стрімкого розвитку сучасного життя, інформаційно-комп'ютерних технологій, інформатизації суспільства виставкова діяльність бібліотек зазнає значних змін. Ці процеси стимулюють бібліотеки до безперервного пошуку новітніх форм і технологій роботи з аудиторією. «В умовах впровадження в бібліотечну практику інтернет-технологій традиційну виставку доповнила віртуальна. У сучасних умовах віртуальна бібліотечна виставка стає ефективним інструментом надання доступу до інформаційних ресурсів з різної тематики та засобом інформування дистантних користувачів про нові надходження. Варіативність інструментів виконання, наявність численних сервісів з великим функціональним набором, видова

багатоманітність в організації віртуальних виставок сприяє комплексному розкриттю багатства бібліотечних фондів, задоволенню інформаційних потреб користувачів, ефективному використанню наявних інформаційних ресурсів, організації інформаційного простору, а також розвитку творчості, збагаченню досвіду бібліотечного персоналу» – зазначає бібліотекознавиця В. Бондаренко [13].

Віртуальна виставка є публічною демонстрацією в мережі Інтернет за допомогою інструментів веб технологій віртуальних образів спеціально дібраних і систематизованих творів друку та інших джерел інформації, а також загальнодоступних електронних ресурсів, що пропонуються віддаленим користувачам бібліотеки для ознайомлення і використання [17].

Питання організації віртуальних виставок в Україні, стан розвитку та можливості їх використання досліджують та аналізують чимало науковців, серед яких Л. Кудря, С. Моїсеєва, І. Торлін, М. Алфьоров, Л. Бабій, Т. Білушак, А. Ржеуський, Л. Трачук, З. Романуха, Н. Лис, Н. Солонська, Ю. Мордвінов, О. Постільжук, Л. Туровська, І. Смоляр та інші. На думку Л. Бабій, саме віртуальна книжкова виставка є способом висвітлення інформаційних ресурсів бібліотеки [4, с. 272–276]. А. Ржеуський, Т. Білушак, В. Акиджи, Л. Трачук вивчали питання функціональних можливостей безкоштовних вебсервісів у створенні бібліотечних мультимедійних продуктів, презентацій та відеоматеріалів, які потенційно можуть використовуватися в підготовці віртуальних виставок у бібліотеці [11, с. 45 - 48; 67, с. 17-26; 81, с. 36-38].

Сутність, основні переваги, методику складання, оформлення та організацію віртуальних виставок, як самостійної форми розкриття та популяризації фондів, висвітлювали Л. Кудря, І. Лопіт, В. Бондаренко, приділяючи увагу рівню розробки експозиції, технологіям для створення виставки, інформаційному навантаженню, що впливають на ефективність популяризації документів, представлених у вигляді віртуальних виставок [13,

45, 47]. Л. Трачук і Н. Лис у своїх працях аналізували особливості організації віртуальних виставок, представлених на сайтах українських бібліотек [46, 81]. Л. Туровська, І. Смоляр, В. Павленко, З. Романуха досліджували віртуальні виставки як засіб продукування та організації нових знань, як інструмент дистанційного обслуговування у процесі задоволення потреб користувачів у розширенні доступу до великих обсягів інформації [13, 58, 68, 84]. Авторки розглядають віртуальні виставки як інформаційний продукт бібліотеки, що поєднує в собі традиційний книжковий та новітній електронний способи презентації інформації, при цьому вони компактні, місткі і є актуальним провідником у великому потоці інформації.

О. Постільжук вважає, що віртуальна виставка – складний інформаційний продукт, що потребує низки рішень щодо організації, оформлення, подачі матеріалу, щоби він мав привабливий вигляд й був інформаційно насиченим. Але він приваблює бібліотекарів тим, що є зручною формою популяризації власної роботи та інформаційних продуктів, а також методом підвищення іміджу бібліотеки, залучення нових користувачів й відвідувачів (як віддалених, так і, так би мовити, «фізичних») [61]. С. Моїсеєва пропонує вирішувати проблемні питання з формування віртуальних виставок за допомогою посилань на повнотекстовий варіант видання, спрямовувати інтерес користувачів на інтернет-ресурси, де можна купити потрібну літературу або давати посилання на системи пошуку книг в Інтернеті, посилання на бібліотеки, у фондах яких міститься книга. С. Моїсеєва наголошує, що «хоча ці дії не відповідають основному завданню книжкової виставки в традиційному її значенні, проте, згідно з філософією інтегрованого інформаційного простору, бібліотека не втрачає користувача, а набуває. Отримавши подібну інформаційну послугу на бібліотечному сервері, користувач повернеться до нього неодноразово» [49].

Процес підготовки електронної книжкової виставки потребує високої професійної підготовки бібліотекарів, бібліографів, участі співробітників

суміжних відділів, сучасної матеріально-технічної бази. Підвищуються професійні вимоги до автора проекту як до дизайнера. Технологія створення віртуальної виставки дещо нагадує технологію створення традиційної, але є більш складнішою. Вона включає декілька етапів:

I. Розроблення моделі віртуальної книжкової виставки:

- вибір теми виставки, визначення читацького призначення, мети, завдання;
- аналіз фонду бібліотеки та інших установ;
- підбір необхідних матеріалів та ілюстрацій, бібліографічне забезпечення;
- створення схеми виставки;

II. Технічний бік підготовки віртуальної виставки:

- сканування ілюстрацій, фотографій, портретів, обкладинок книг та іншого матеріалу;
- створення візуального матеріалу;
- створення макету виставки з текстовим матеріалом та зазначеними схемами розміщення ілюстративного матеріалу, оформлювальні засоби;
- створення окремого файлу з матеріалами виставки, що значно полегшує та пришвидшує технологію розміщення віртуальних виставок на сайті.

III. Розміщення виставки на сайті бібліотеки чи інших інтернет-ресурсах;

IV. Засоби реклами, супутні заходи [18, 48, 72, 77].

Із метою аналізу і відстежування ефективності виставки комунікацією з віртуальним користувачем може бути спілкування в блогах, в «живих журналах», через соціальні мережі, де користувачі зможуть висловлювати свої думки, побажання, пропозиції щодо віддаленого обслуговування, обговорювати книги, і це є доволі ефективна форма віртуального спілкування з мережевим користувачем.

За висновками фахівців, віртуальна бібліотечна виставка є багатофункціональним інформаційним ресурсом, що надає широкому колу користувачів змогу підвищити ефективність пошуку інформації, розширити коло джерел (тексти, графіка, аудіо, відео та ін.), отримати комплексне уявлення з проблеми, якій при свячена виставка, а також сприяє розвитку особистості й підвищенню її культурного рівня [13].

Проаналізувавши віртуальні книжкові виставки окремих бібліотек можна зробити висновок, що кожна бібліотека по-різному організовує їх та представляє на своїх сайтах.

У процесі створення віртуальних виставок бібліотеки зазвичай обирають сервіси Google Презентації, Prezi, Calameo, PhotoPeach, SlideShare, Playcast, Canva та ін., а також використовують IT-інструментарій, зокрема, такі програми як PowerPoint, Paint, CorelDRAW, PictureMan Painter 2.0, Windows Movie Maker тощо [13, 67].

На думку фахівців [18, 41, 46] відмінності віртуальної і традиційної виставок можна продемонструвати наступним чином (див. таблиця 2).

Таблиця 2

Відмінності виставки віртуальної від традиційної

Традиційна книжкова виставка	Віртуальна книжкова виставка
1. Популяризує бібліотечний фонд	1. Популяризує бібліотечний фонд
2. Пропонує зацікавитися темою	2. Пропонує зацікавитися темою
3. Презентує визначені книги	3. Презентує визначені книги
4. Дає можливість de vise ознайомитись з книгами, представленими на виставці	4. -
5. Дає можливість отримати книги для роботи безпосередньо з виставки	5. -
6. -	6. Дає можливість звернутися до

	інших ресурсів Інтернет за темою
7. -	7. Дає можливість в текстовому режимі надати додаткову інформацію про документ: в якій бібліотеці отримати, де купувати, чи є можливість отримання електронної копії тощо

Проаналізувавши фахові публікації і сайти окремих бібліотек можна зазначити, що використання у бібліотечній практиці віртуальних виставок дозволяє розв'язати ряд проблем, які неможливо вирішити традиційними методами, а саме:

- забезпечення збереженості документів;
- оперативність організації виставки та можливість постійного її поповнення новими документами;
- представлення документів у потрібній кількості назв;
- необмеженість терміну експонування документів;
- розкриття змісту представленого видання за допомогою анотації, гіпертексту та гіперпосилань;
- представлення документів, які відсутні у фондах даної бібліотеки, але мають певне значення для розкриття заданої теми;
- можливість дистанційного перегляду виставки без відвідування бібліотеки у будь-який час [4, 41, 72].

Підсумовуючи, слід зазначити, що кожна бібліотека прагне до максимального розкриття змісту своїх ресурсів для користувачів, залучення нової аудиторії, покращення і осучаснення бібліотечних послуг. Дієвим засобом впливу на формування читацької уваги є бібліотечна виставка. Пошук нових підходів до організації виставки документів – найбільш поширена сучасна тенденція в бібліотечній діяльності, пов'язана із проблемами

моделювання бібліотечного простору, формування позитивного іміджу бібліотеки. Основна сутність виставкової діяльності полягає у створенні візуального представлення тематичної інформації з використанням різних форматів та медіа. Виставки, як форма реалізації виставкової діяльності, мають суттєве значення для бібліотек у впровадженні їхніх цілей та завдань. Вони дозволяють привернути увагу громадськості до певної теми або проблеми, розкрити ресурси та колекції бібліотеки, сприяють розширенню кругозору користувачів, дозволяють їм поглибити знання з певних тем, познайомитися з новими авторами, ідеями та течіями. Виставки відіграють роль інформаційного, освітнього, культурологічного ресурсу, надаючи доступ до різноманітної інформації у зручному та привабливому форматі. Бібліотеки, йдучи в ногу з часом, поринув у віртуальне середовище, пристосували цей вид бібліотечної послуги до нових реалій. Створення віртуальних бібліотечних виставок – це важливий елемент сучасного бібліотечного сервісу, ефективного та якісного обслуговування різноманітних груп користувачів, що сприяє зростанню їх культурно-освітнього рівня та популяризації діяльності бібліотеки.

1.3. Виставкова діяльність наукових бібліотек: кращі вітчизняні та закордонні практики

Виставкова діяльність бібліотек, незалежно від типу, є важливим інструментом просування інформаційно-бібліографічних ресурсів, підвищення інформаційної культури та культури читання, розвитку інтересу до освіти, науки, культурної спадщини. Виставки, організовані у бібліотеках, відіграють важливу роль у залученні відвідувачів, стають центром тяжіння для різних аудиторій та присвячені різним темам та подіям. Деякі виставки стають справжніми шедеврами і втілюють не лише креативний підхід до оформлення,

а й глибокий зміст. Слід зазначити, що бібліотеки використовують як традиційні, так і новаторські моделі і форми виставок. Просто виставлені книжки на полицях сьогодні вже нецікаві користувачам і не користуються попитом. Для привертання уваги дуже часто бібліотеки організують виставки-інсталяції, 3D-виставки, інтерактивні виставки, при створенні яких використовуються сучасні інтерактивні технології для залучення уваги користувачів та створення цікавих інтерактивних досліджень. Створюються виставкові простори, де користувачі можуть взаємодіяти з елементами виставки за допомогою сучасних технологій, технологій доповненої реальності. Однією з форм виставково-презентаційної роботи є екскурсії бібліотекою, які проводяться і очному форматі, і віртуально. Це може бути пізнавально-оглядові екскурсії та тематичні екскурсії, інтерактивні, з елементами вікторини, наприклад, «Бібліотечний туризм в... (якомусь місті)», «Подорож до бібліотеки...», «Шлях книги в бібліотеці» тощо. Фахівці вважають, що загалом бібліотечна екскурсійна діяльність є відмінним засобом популяризувати діяльність закладу та роботу бібліотекаря і сприяє підвищенню позитивного іміджу бібліотеки [27, 28, 80, 87]. «Для візуальної привабливості бібліотек сьогодні використовуються різні дизайнерські прийоми, в тому числі організація фотозон – простору, спеціально створеного для фотографування і селфі на фоні тематичної композиції. Сьогодні жодний серйозний захід не проходить без використання фотолокації. Послуга event-локація включає в себе інтеграцію культурних і креативних індустрій, таких як збереження матеріальної культурної спадщини та реклама» [6]. Бібліотекарі зазначають, що для сучасної молоді селфі як спосіб самопрезентації у віртуальному просторі є особливо популярними, тому сучасна бібліотека має бути в об'єктивах її відвідувачів [44, 80]. Провідні бібліотеки співпрацюють з музеями та галереями, організуючи спільні виставки-експозиції для створення інтегрованого культурного простору [15, 79, 80]. Уже звичними, виходячи з аналізу сайтів окремих бібліотек і сторінок в соцмережах, стали

бібліографічний огляд книжкових новинок, так званий «бібліофреш», тематичний бібліографічний огляд – «бібліомікс», бібліографічний бієнале – виставка чи фестиваль бібліографічних та інформаційних ресурсів в традиційному або електронному форматі [79], віртуальні подорожі, веббіографічні огляди.

Інноваційною та популярною серед користувачів є такі форми як бібліокешинг – гра, суть якої полягає в пошуку книжкових скарбів і, зрештою, головного скарбу, що можуть бути заховані як у приміщенні бібліотеки, так і поза її межами, та виставка-квест, яка, з одного боку, дозволяє організувати дозвілля молоді та залучити її до бібліотеки, а з іншого – розвинути інформаційну, читацьку та загальнокультурні компетенції. Залежно від форми, сценарію та сюжету квест дозволяє інтегрувати весь спектр видів інформаційної діяльності користувачів: пошук у каталозі, орієнтування у фонді, пошук інформації в мережі, її відбір, систематизацію та бібліографічну характеристику та ін. [79].

Трендом в бібліотечній виставковій діяльності в віртуальному середовищі, відеовиставки, буктрейлери, лонґріди, бібліотечні флешмоби.

Буктрейлер (від англ. booktrailer; book – книга, trailer – тягач, причіп) – це короткий відеоролик (тривалістю до 3-х хвилин) за мотивами книги, що є сучасною формою реклами книги, засобом її просування, заохочення до читання. Основне його завдання – яскраво та образно розповісти про книгу зацікавити, заінтригувати читача. Такі бібліотечні відеоролики знімаються як про сучасні книги, так і про ті, що стали літературною класикою [79].

Мультимедійні лонґріди (від англ. long – довгий, read – читати) стали модним форматом подання великих текстів в Інтернет. Бібліотеки також активно освоюють мистецтво розповідання історій. Фахівці зазначають, що в епоху інформаційного перенасичення та характерного для Інтернету кліпового сприйняття лонґріди привертають увагу читачів завдяки своєму формату, який передбачає більш яскраве, наочне подання матеріалу, ніж звичайні статті, за

допомогою прикладів, посилань, цитат, відео, інфографіки, що не тільки полегшує сприйняття, а й збагачує його. Тобто лонгрід інформує, незвично подаючи цікаву історію, при тому можна добре популяризувати і залучати аудиторію [73].

Авторка Ю. Новальська, наприклад, розглядає флешмоб як актуальну форму презентаційної роботи, інформування і залучення користувачів до читання. Під поняттям флешмобу у бібліотечній практиці розуміється, насамперед, «одноразова акція, (1) мета якої сконцентрована на популяризації книги, читання і бібліотеки, (2) технічно організована із залученням сучасних засобів комунікації, у т. ч. глобальної мережі Інтернет, (3) передбачає максимальне охоплення аудиторії дійсних і потенційних читачів окремої бібліотеки, (4) кількість моберів залежить від прогнозованої кількості учасників, (5) функціонально визначено виконання запланованих дій (заздалегідь узгоджений сценарій), (6) упродовж короткого проміжка часу, (7) завершеність дії виражається у раптовому розчиненні учасників серед інших споживачів інформації, (8) результується у позитивному налаштуванні аудиторії до читання як процесу соціалізації, засвоєння нових знань, збагачення світогляду, тобто задоволення інформаційних, духовних потреб тощо. Визнання флешмобу як актуальної форми бібліотечної практики є теоретична обґрунтованість класифікації за різними критеріями та розробленість видової характеристики бібліотекознавцями, яка репрезентує: поетичний флешмоб, книжковий флешмоб, флешбук, лібмоб та ін.» [54].

Щодо практики зарубіжних бібліотек, слід зазначити, що, наприклад, за кордоном університетські бібліотеки стали застосовувати електронні технології у виставковій діяльності набагато раніше, ніж в Україні, при цьому сучасні експозиції часто поєднують у собі не лише бібліотечні, а й музейні прийоми. Так, наприклад, бібліотеки Бодлейн Оксфордського університету (<https://www.bodleian.ox.ac.uk/libraries>) оцифровують стародавні тексти і книги з початку 1990-х років для того, щоб забезпечити доступ до цього вмісту для

якнайширшої аудиторії. У 2015 році з метою об'єднання оцифрованого вмісту з надзвичайних і багатих колекцій Бодліанських бібліотек був запущений єдиний бібліотечний виставковий портал Digital Bodleian [91], який швидко зарекомендував себе як ключовий ресурс для досліджень і навчання на основі колекцій Бодліанських бібліотек, і використання неухильно зростало протягом багатьох років після запуску. Digital Bodleian містить понад мільйон зображень зі спеціальних колекцій Bodleian, деяких бібліотек Оксфордського коледжу та інших оксфордських установ. Оцифровані елементи включають рукописи, рідкісні документи та друковані книги з багатьох регіонів і періодів, а також карти, ефемери, архіви, фотографії тощо. Яскравими прикладами електронних експозицій можуть слугувати такі, як «Prints, Plates & Pixels», «Alice in Typhoidland», «Sheldon Tapestry Map: Oxfordshire» тощо [91]. Увесь матеріал тематичних електронних виставок, а також інформація про виставки-експозиції і світлини виставок, представлені на сайті у розділі «Події та виставки» [92]. Виставки різнопланові за темами, за об'єктами, за формою організації, що добре видно на прикладі двох виставок, які експонуються в даний час (див. Додаток А).

Виставка «Prints, Plates & Pixels» (Відбитки, пластини та пікселі), яка досліджує перетин мистецтва та науки, показує, як трансформаційні нові технології дозволили нам поглянути на друковані форми 17-го та 18-го століть у безпрецедентних деталях і призвели до захоплюючих відкриттів. Ця виставка показує, що бібліотеки – це щось більше, ніж книги та рукописи, і демонструє важливість партнерства між гуманітарними та природничими науками для повного розуміння об'єктів культурної спадщини.

Друга виставка – «Sheldon Tapestry Map: Oxfordshire» (Гобеленова карта Оксфордшира Шелдона) – демонструє у Вестонській бібліотеці величезну гобеленову карту Оксфордшира та прилеглих графств. Виткана з вовни та шовку карта показує Оксфордшир і величезну територію, що тягнеться від Челтнема до центру Лондона, і має розміри 3,5 на 5,5 метри. Карта містить

чудові та неймовірно детальні ілюстрації міст і сіл 16-го століття, річок і струмків, лісів, замків і соборів. Бодліанська бібліотека володіє трьома гобеленовими картами Шелдона: картою Оксфордшира, картою Вустершира та фрагментом карти Глостершира з 1809 року, коли вони були заповідані бібліотекам антикваром Річардом Гофом. На додаток бібліотека створила і відеовиставку [95].

Ще одна виставка з минулих років – «Alice in Typhoidland» (Аліса у країні Тифу) – у форматі мультфільму, де, подорожуючи з Алісою Лідделл («Аліса в країні чудес») по країні Тифу, можна дізнатися інформацію з історії ранньої боротьби з черевним тифом, як черевний тиф вплинув на пристрій систем водопостачання та каналізації, причину загадкових спалахів черевного тифу у вікторіанському Оксфорді, як інженери контролювали черевний тиф, щоб зупинити поширення хвороби. Черевний тиф був невидимою загрозою у вікторіанській Англії та залишається небезпечним у багатьох регіонах і сьогодні. Використовуючи біографію однієї з найвідоміших мешканок Оксфорда, Еліс Лідделл, користувачів знайомлять із біологією, історією та сучасним контекстом черевного тифу за допомогою виставки, метою якої було підвищити поінформованість про нинішній глобальний тягар черевного тифу та необхідність колективних дій. Мультфільм став переможцем у категорії «Професійний науково-фактичний фільм» на Брістольському конкурсі наукових фільмів у 2020 році [90].

Вирізняється різноплановістю тем та креативністю виставкова робота бібліотек Гарвардського університету (<http://library.harvard.edu>), які використовуючи сучасні інформаційні технології, просувають усі свої заходи через вбудований календар подій на сайті, що дозволяє не тільки у зручній формі відстежувати все, що відбувається в бібліотеці, а й дає можливість записатися на захід, а система сповіщення нагадує користувачеві про майбутню подію по електронній пошті. Крім традиційних лекцій у Гарвардській науковій бібліотеці проводяться тренінги та майстер-класи з

багатьох інших тем, цікавим студентам і викладачам [93].

Гарним прикладом масштабної роботи є виставкова діяльність Литовської національної бібліотеки імені Мартінаса Мажвідаса – головної наукової бібліотеки Литви, яка вважає своєю місією збереження для майбутніх поколінь опублікованої культурної спадщини Литви, забезпечення її доступності людям. Поряд із проведенням наукових конференцій, літературних вечорів, презентацій нових видань та інших заходів, виставкову діяльність занесено до Статуту Національної бібліотеки. Організація виставок у бібліотеці є невід'ємною частиною удосконалення бібліотечних послуг, розвитку культурних зв'язків, формування образу бібліотеки. Вхід на всі виставкові заходи безкоштовний. Організація виставкової роботи в бібліотеці проводиться у двох напрямках – це виставки, підготовлені співробітниками бібліотеки на основі її фондів, та виставки, організовані спільно з нашими партнерами з культурних зв'язків. Для експонування різних виставок є спеціально відведені приміщення – кілька виставкових залів, де експонати розміщуються у закритих скляних стендах та на стінах у плоских стендах, галерея, відкрите фойє, коридор-галерея [59].

Уся виставкова діяльність висвітлюється на бібліотечному сайті, де на головній сторінці представлені анонси всіх виставкових проєктів, що реалізуються бібліотекою – пересувні виставки, виставки відкритого доступу, віртуальні виставки, евенти, створений спеціальний розділ «Renginiai ir parodos» (Заходи і виставки) [94].

Слід зазначити, що у зарубіжних бібліотеках переважно представлені віртуальні або 3D-тури бібліотекою. У наведених прикладах повне інформування користувачів про бібліотечну виставкову діяльність здійснюється через сайти та соціальні мережі.

Що стосується вітчизняної практики, варто відзначити, що незважаючи на не таку потужну матеріально-технічну базу, фінансові і ресурсні можливості, організація виставкової діяльності відбувається на гідному рівні і

є привабливою для користувачів.

Серед вартих уваги заходів і проєктів виставкової діяльності українських бібліотек можна назвати чимало, але перелічимо декілька (див. Додаток Б).

Величезна робота у напрямку організації виставок, інформування користувачів, розкриття ресурсної бази, презентування бібліотеки проводиться в Науково-технічній бібліотеці ім. Г.І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського» (Бібліотеки КПІ), яка і сама виступає організатором експозицій і заходів, і надає свої площі для проведення евентів.

Одним з таких заходів, незважаючи на військові дії, став Maker Faire, який пройшов у березні 2024 року на базі Бібліотеки КПІ – «фестиваль винахідництва, креативності та інновацій. Велика подія, яка збирає мейкерів, науковців, інженерів, майстрів, винахідників, освітян, і дає їм простір та можливість продемонструвати власні напрацювання, поспілкуватися про це з іншими учасниками, дослідити нові форми та нові можливості» [29].

Захід об'єднав ІТ, інженерію, ремесла, науку та творчість. Відвідувачі мали змогу взяти участь у майстер-класах, невеликих дослідженнях, відчутти себе винахідником, що неодмінно стане поштовхом до подальшої креативної діяльності [22].

Благодійна фотовиставка «Вій,на» [22].

Основу експозиції склали світлини відомих фотографів та українських студентів про жахіття війни, наш спільний біль, про життя та боротьбу попри все; книги сучасних авторів про сучасну російсько-українську війну [22].

Виставка макетної реконструкції сакральної архітектури Трипільської культури – Небелівського храму в Бібліотеці КПІ [22].

«Небелівка – одне з найбільших поселень трипільської культури, протомісто, що розташовувалося на території нинішньої Кіровоградської області. Археологічні дослідження цього місця почалися у 1960-х, а на

початку 2010-х археологи дослідили залишки великого місцевого храму. У програмі презентації виставки: доповідь доктора історичних наук, археолога, дослідника Трипільської культури Михайла Відейка; виступи організаторів та гостей; огляд макетів Небелівського храму та артефактів Трипільської культури» [22].

XR-виставка «Справжні причини війни, або як працює російська пропаганда» [22].

«Ця унікальна та інноваційна виставка розроблена спеціально для протидії російській пропаганді, з метою підвищити рівень обізнаності та медіаграмотності у суспільстві. Виставка поєднує знайомий всім формат постерів з новітніми технологіями. Завдяки додатку edAR всі переваги 3D, AR та VR-досвіду можуть бути доступні без спеціальної техніки. При наведенні смартфона на плакат мобільний додаток edAR активує та «оживляє» плакати. Глядач побачить 3D моделі, аудіо, відео та VR-портали, що спонукають його до поглибленого дослідження, занурення у тему та кращого запам'ятовування даних та фактів. Унікальні плакати виставки були створені з використанням штучного інтелекту, шляхом аналізу великого масиву даних на задану тему» [22].

Виставка японського одягу з особистої колекції Ангели Бетельгейзе в Українсько-японському центрі, що у бібліотеці КПІ [22].

«Виставка – третя частина проєкту, присвяченого чотирьом сезонам Кіото, культурної столиці Японії і міста-побратима Києва. В експозиції третьої частини — вишукані зимові кімоно з тканин, що підкреслюють стриману красу кінця року і радість від передчуття яскравої весни, що охоплює нас наприкінці зими. Є на виставці й фурісоде — барвисте кімоно молодих незаміжніх дівчат, які і сьогодні обов'язково вдягають на Церемонію повноліття — свято, що щороку відзначають другого понеділка січня для тих, кому виповнилось 20 років. Протягом роботи виставки організовані лекції: Кімоно томесоде та японська зачіска» [85].

Виставка «Мистецтво солодкого життя: з історії кондитерської упаковки» в науково-технічній бібліотеці Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» [21].

Виставка присвячена художньому оформленню упаковки продукції корпорації «Бісквіт-Шоколад». «Основою експозиції є унікальна за складом та художніми характеристиками збірка етикеток продукції кондитерської фабрики Жоржа Бормана – Харківської бісквітної фабрики кінця XIX – початку XX сторіч, кожній з яких притаманний свій характер та стиль оформлення. У 1878 р на Всесвітній виставці у Парижі продукція, що позначена двома літерами «ЖБ», була нагороджена великою золотою медаллю. На той час Всесвітні виставки організовувалися часто. Незмінно в категорії продуктів харчування золотими медалями нагороджувався Ж. Борман. Так було в Парижі в 1889 р, у Чикаго в 1893 р і знову в Парижі в 1900 р на виставці, яка підводила підсумки досягнень XIX століття» [21].

Виставка вишитих картин «Магія фарб у найпохмуріший день» в науково-технічній бібліотеці НТУ «Харківський політехнічний інститут» [20].

В art-галереї бібліотеки Київського національного університету культури і мистецтва (КНУКіМ) експонувалася виставка «Вишитий Кобзар» відомого в Україні майстра вишивки Івана Рябчука. На виставці було представлено 12 вишитих на полотні поезій Тараса Шевченка [25].

Ще одним нетривіальним варіантом впровадження виставкової роботи у бібліотечну діяльність є наявність у структурі бібліотеки музею. Яскравим прикладом може слугувати музей історико-краєзнавчих досліджень і музей історії грошей на базі бібліотеки Сумського державного університету (СумДУ) [50].

«Матеріали музею історико-краєзнавчих досліджень зібрано викладачами і студентами СумДУ під час експедицій та польових досліджень. Зібрання музею складаються з понад однієї тисячі експонатів, серед яких предмети археології, етнографії, ілюстрації, фотоматеріали, які хронологічно

охоплюють період від пізнього палеоліту до сьогодення. Особливу цінність становлять рідкісні матеріали археологічних розкопок пам'яток періоду Київської Русі, етнографічні артефакти XIX ст. та документи часів Великої Вітчизняної війни. Експозиція музею складається з таких колекцій: Тваринний та рослинний світ краю; Палеоліт; Епоха ранньозалізного віку. Скіфський час; Слов'яни та Київська Русь; Заснування міст у ранньомодерний період; Побут та ремесла; Сумщина у XVIII-XIX ст.; Революції та утвердження тоталітарного режиму; Сумщина у Великій Вітчизняній війні; Післявоєнна відбудова народного господарства; Сьогодення. Сторінки історії СумДУ. Почесне місце займають результати досліджень науковців СумДУ, особливо на історико-краєзнавчій ниві. В експозиції вони представлені монографіями, журналами, копіями наукових статей, грамотами» [50].

В експозиції музею історії грошей представлені колекції паперових грошових знаків (бон), монет, цінних паперів часів Російської імперії, СРСР та України періоду незалежності. «Історія розвитку банківської системи на Сумщині представлена світлинами видатних фінансистів та банківських установ, що діяли на території нашого краю наприкінці XIX – початку XX століть. Історичну цінність мають зразки рахувальної техніки, особисті речі працівників та банківські документи. Бібліотекарі проводять екскурсії для школярів, студентів, викладачів, гостей університету та всіх охочих» [50].

Серед цікавих прикладів можна привести виставку карикатур «Карикатуровірус» сумських художників Михайла Волова та Бориса Пилипенка – підсумок 40 років спільної роботи авторів у цій цікавій і оригінальній мистецькій царині; виставку унікальних творів рідкісного мистецтва гобелену «Свіжий подих» сумського майстра ткацтва Олександра Федоренка та виставку картин зі скла в техніці ф'юзинг та мозаїки «Магія ф'юзингу», де представлені пейзажі, натюрморти виконані вручну з вітражного скла майстрами-вітражистами студії «Містерія Кольору». Всі виставки експонувалися у літературній вітальні бібліотеки університету,

супроводжуються зустрічами з авторами, презентацією книжкових видань, що розкривають історію експонатів, деталі історичних подій, таємниці картин, техніки виконання тощо [50].

Звісно, це лише кілька прикладів активностей бібліотек щодо виставкової роботи, як зарубіжними, так і вітчизняними. Але навіть ця мала дециця дає уявлення про масштабність і значення даного напрямку бібліотечної діяльності. Узагальнюючи, можна зазначити, що майже всі наукові бібліотеки створюють або віртуальні екскурсії, або 3D-тури по бібліотеці, віртуальні виставки з історії своєї бібліотеки. Рідкісні видання, старі фотографії та альбоми, що є у фондах бібліотек, стають перлинами експозицій. Бібліотеки створюють віртуальні виставки, презентуючи ці документи. Уся виставкова діяльність анонсується через сайти, які мають спеціальні розділи.

Проаналізувавши виставки окремих наукових бібліотек, як зарубіжних, так і українських, можна сказати, що найкращі приклади виставок у бібліотеках відрізняються оригінальністю концепції, креативністю оформлення, а також актуальністю та цікавістю представленої інформації. Вони присвячуються історичним подіям, літературним шедеврам, науковим відкриттям, творчості відомих особистостей, актуальним проблемам суспільства та багато іншого. Ті практики виставкової діяльності, які існують на сьогоднішній день, можуть бути використані для вдосконалення роботи наукових бібліотек.

Підсумовуючи, можна сказати, що загальна тенденція виставкової діяльності наукових бібліотек полягає в активному використанні сучасних технологій та креативних підходів для привертання уваги користувачів, їх інформування та підвищення ефективності виставкових заходів.

Розділ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Аналіз стану виставкової діяльності наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля

Наукова бібліотека Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (далі – бібліотека; НБ СНУ ім. В. Даля) є одним з основних структурних підрозділів університету, має упорядкований фонд документів, доступ до інших джерел інформації і головним завданням якого є інформаційне забезпечення навчально-виховного та науково-дослідницького процесів університету, а також науково-дослідних, освітніх та культурних потреб користувачів бібліотеки [60].

Датою створення бібліотеки вважається 29 травня 1923 року і протягом свого існування вона повною мірою розділила долю університету та наразі вже вкотре проходить разом з університетом досить непростий шлях. На сьогодні СНУ ім. В. Даля є вже двічі переміщеним закладом вищої освіти Луганської області. Перше переміщення відбулося у 2014 році з м. Луганська до м. Сєвєродонецька через розгортання військових дій на сході України (наказ МОН України № 1132 від 06.10.2014 р. [63]). Наукова бібліотека продовжила свою діяльність на базі бібліотеки Сєвєродонецького технологічного інституту. Друге переміщення університету відбулося через розпочату повномасштабну військову агресію російської федерації проти України, яка стала підставою введення в Україні воєнного стану згідно Указу Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» [62]. У зв'язку з чим з квітня 2022 року розпочався знову новий етап в історії університету, відповідно і НБ СНУ ім. В. Даля, на нових локаціях: у м. Дніпро, м. Кам'янець-Подільський, м. Київ (наказ МОН України № 325 від 11.04.2022 р.). Згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 922 від 18.10.2022 р. [64] СНУ ім. В. Даля отримав тимчасову локацію у м. Києві.

Універсальний книжковий фонд НБ СНУ ім. В. Даля на 01.01.2022 налічував 228,5 тисяч документів. Щорічно бібліотека обслуговувала приблизно 3500 користувачів [39].

Внаслідок активних військових дій і окупації Луганської області, на жаль, бібліотечний фонд і комп'ютерну техніку бібліотеки евакуювати не вдалося, сервер з електронними ресурсами бібліотеки також, тому бібліотека крім друкованого фонду втратила інституційний репозитарій (електронний архів) наукових публікацій СНУ ім. В. Даля, фонд якого налічував понад 4800 повнотекстових електронних документів, серед яких монографії, дисертації, наукові журнали, збірники матеріалів конференцій, авторські публікації вчених університету (це близько 20 Гб), електронний каталог бібліотеки вмістом 24890 записів та інші бібліотечні електронні бази даних загальним обсягом близько 12 Гб [39].

Проте бібліотека адаптувала процеси та послуги до умов воєнного стану, гнучко відреагувала на виклики. Бібліотека достатньо швидко відновила свою діяльність, переважно у віртуальному середовищі. Втративши приміщення та друкований фонд, бібліотека акцентувала увагу на електронних виданнях. Було відновлено роботу бібліотечного сайту, що акумулює ресурси, є майданчиком надання послуг і комунікації між користувачами і бібліотекою. [39].

Враховуючи, що виставкова діяльність – це одне з основних і обов'язкових напрямів роботи будь-якої бібліотеки, можна говорити про те, що Наукова бібліотека Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля має багаторічну історію та досвід виставкової діяльності. Для аналізу виставкової діяльності НБ СНУ ім. В. Даля було взято період з 2011 до 2023 р.р. на підставі інформації зі звітів про роботу наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля, бібліотечного сайту, сторінки НБ СНУ ім. В. Даля у Facebook. За матеріалами звітів минулих років про роботу бібліотеки можна відзначити, що у своїй практиці бібліотека завжди використовувала різні види

та форми виставково-експозиційної діяльності. До 2012 року це були традиційні книжкові самостійні виставки та супроводжуючі масові заходи; універсальні, галузеві, тематичні, персональні за змістом, що призначалися на допомогу навчанню, для підвищення загальноосвітнього та загальнокультурного рівня і складалися з документів, які надходили до фонду бібліотеки у різні часи. Виставки містили книжкові, журнальні, газетні видання або кілька видів одночасно, експонувалися безпосередньо в приміщенні бібліотеки або в інших корпусах університету. На той період бібліотека мала вже усталену структуру – 6 галузевих читальних залів, відділи навчальної, наукової, художньої літератури, відділ книгосховища, відділ комплектування та наукової обробки документів, методичний відділ, літературну вітальню. Виставки організовувалися у всіх підрозділах бібліотеки. У відділах внутрішньої роботи це були стелажні, поличні, виставки-розкладки на столах, пересувні виставки. У відділах обслуговування та літературній вітальні – вітринні, внутрішньо стелажні, внутрішньо поличні, виставки-розкладки на столах, пересувні. Крім того, на 2-му і 3-му поверхах у холах буди організовані виставкові простори зі спеціальними виставковими вітринами, стелажами і стендами. За часом функціонування створювалися постійно діючі, тимчасові, періодичні експозиції [31, 51, 52, 53].

За видовим складом в пріоритеті були виставки-перегляди, виставки нових надходжень, виставки портретів, фотовиставки, виставки листівок, цитат, виставки-кросворди, виставки-дискусії, виставки-рекомендації та багато інших. Як приклад, у читальних залах бібліотеки, абонементних навчальної літератури, наукової літератури, художньої літератури щомісяця презентувалися виставки нових надходжень («Увага! Нова книга»; «Нові надходження до фонду»), виставки-рейтинги («Найкращі видання України», «Найкращі перекладні видання закордонних авторів»); тематичні виставки з актуальних проблем («На допомогу навчальному процесу»; «Дисертація як кваліфікаційна робота науковця»; «Розпочинай кар'єру ще студентом»;

«Інформаційні технології в житті»; «Література іноземними мовами»; виставки з циклу «Гімн професії»: «Професійні якості журналіста», «Що собою представляє професія юриста?», «Економічні спеціальності сучасності і майбутнього», «Інженерні професії» тощо), виставки до знаменних та пам'ятних дат, серед яких «Україна в пеклі голодомору»; «Від Київської Русі до суверенної України»; «Закон – розум держави»; «Ми – майбутнє країни» (до всесвітнього дня студента); «Митець навіки» (до річниці Т. Г. Шевченка); «Екологія – глобальна проблема людства» тощо), а також виставки однієї книги – презентація видань з фонду рідкісних книг і стародруків; виставки книг, подарованих бібліотеці та багато інших. Методичний відділ пропонував тематичні пересувні виставки «Бібліотечні каталоги на сучасному етапі», «Автоматизація бібліотечних процесів», «Етика бібліотекаря-професіонала» тощо. Абонемент художньої літератури крім виставок нових надходжень пропонував жанрові виставки і виставки-рейтинги: «Для тих, хто любить детектив», «Любителям поезії», «Найкращі книги року», «Роман року» та ін. [31, 51, 52, 53].

У холі бібліотеки у виставкових вітринах, стелажах і на стендах розташовувалися постійно діючі експозиції і виставки: «Вища освіта України», твори виданих науковців університету «Праці науковців СНУ ім. В. Даля» за факультетами, персональні виставки праць науковців університету – «Ректори університету», «Життя моє – університет» (персональна виставка ректора СНУ ім. В. Даля О. Л. Голубенка) та виставки до ювілейних дат інших видатних науковців університету, краєзнавчі виставки («Луганщина – мій рідний край», «Промисловість Луганщини» тощо) [31, 51, 52, 53].

Особливим відділом бібліотеки була «Літературна вітальня», де організовувалися літературні заходи, екскурсії бібліотекою для нових користувачів, проходили «Далівські читання», засідання клубу шанувальників літератури та мистецтва «Intermezzo», лекції з циклу «Луганщина – світанок

України», «Сторінками книг про славетних луганчан», тематичні бібліографічні огляди «Майстри художнього слова» з циклу «Українці – ювіляри», влаштовувалися експозиції портретів та картин, прем'єри книг, презентації книг, тематичні перегляди літератури до знаменних та ювілейних дат, виставки-вікторини, як, наприклад, для студентів-іноземців «Що я знаю про Тараса Шевченка», виставки-вікторини та виставки-конкурси на краще знання біографії та творчості поета чи письменника [31].

Випускалися друком тематичні бібліографічні покажчики, персональні бібліографічні покажчики до ювілеїв науковців, покажчики дисертацій, підготовлені інформаційно-бібліографічним відділом.

Після активного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій та генерацію електронних ресурсів в бібліотеці змінилися підходи до надання інформації та послуг, включаючи виставкову діяльність. Електронний каталог, що створювався в бібліотеці, значно полегшував відбір літератури при створенні книжкових виставок. Інформацію про виставку розміщували на сайті. Перші віртуальні виставки дублювали традиційні книжкові виставки і це були виставки нових надходжень, виставки на допомогу навчанню та виставки до знаменних і пам'ятних дат [71].

Події 2014 року на Сході України, коли у зв'язку з військовими діями Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля з м. Луганськ був евакуйований до м. Северодонецьк Луганської області і спочатку навчання проводилося в очно-дистанційному форматі, сприяли тому, що бібліотека університету стала розвивати свою діяльність у віртуальній площині. Формат виставкової роботи НБ теж все більше переміщався у віртуальне середовище. Віртуальні виставки стали невід'ємним складником виставкової діяльності бібліотечної установи та одночасно потужним інформаційним ресурсом. Майданчиком для інформування, надання ресурсів і обслуговування став бібліотечний сайт.

У цей час значно зменшився колектив бібліотеки і змінилася її

структура. У складі НБ СНУ ім. В. Даля залишилися читальний зал, абонемент навчальної літератури, абонемент художньої літератури і сектор комплектування і наукової обробки літератури. Хоча це відобразилося на всій роботі, але у підрозділах розгорталися книжкові виставки, організовувалися комплексні заходи з книжковими експозиціями і електронними презентаціями, створювалися віртуальні ресурси на допомогу освітньому, науковому і виховному процесам, розкриття фонду, популяризації діяльності, іміджу бібліотеки (виставки, стенди, путівники, подорожі, буклети, плакати, презентації, заходи тощо).

Кількість виставок і соціокультурних заходів, що організуються бібліотекою протягом року, не є постійною величиною і залежить від декількох факторів – запланованих завдань, ресурсів бібліотеки, кількості і кваліфікації співробітників, матеріально-технічної бази. У таблиці 3 приведені кількісні дані виставкової роботи в період 2011-2023 років [31-40, 51-53]. Примітка, 2014 рік – це рік військового захвату м. Луганськ і переміщення бібліотеки; 2019-2020 роки – це період пандемії і дистанційної роботи; 2022-2023 роки – війна, друге переміщення університету, різке скорочення штату співробітників. Враховуючи це, за усталені варто вважати дані 2011-2013 років і 2015-2018 років.

Таблиця 3

Кількісні показники виставкової роботи НБ СНУ ім. В Даля

Рік	Штат бібліотеки	Кількість традиційних виставок	Кількість віртуальних виставок	Бібліографічні огляди	Кількість соціокультурних заходів
2011	58	76	6	8	35
2012	58	76	8	8	35
2013	58	78	13	8	38
2014	13	53	16	6	36
2015	11	69	48	5	6

2016	11	73	30	3	19
2017	11	75	29	2	14
2018	10	80	30	3	18
2019	10	57	25	2	18 (15 онлайн)
2020	9	51	28	2	17 (15 онлайн)
2021	9	57	24	2	17(10 онлайн)
2022	4	22	9	6	2
2023	1	0	6	3	1

Можна говорити про те, що до 2014 року збільшувалася частка віртуальних виставок, в період 2015-2018 р.р. віртуальні виставки склали майже 40 % від традиційних, під час пандемії COVID-19 – близько 50%.

Розглянемо деякі з виставок, які найчастіше організовувалися у науковій бібліотеці СНУ ім. В. Даля протягом 2015-2021 років. Чималу увагу привертають до себе постійно діючі виставки «Книжкова скарбниця СНУ ім. В. Даля», яка презентує навчальні, і не тільки, видання за авторством викладачів і співробітників університету, і виставка «Мій університет — моя гордість», видання, представлені на якій, знайомлять користувачів з історією нашого університету, етапами його становлення, розвитку та важкого відновлення після кризових струсів, пов'язаних з війною; «Герої сучасності» (виставка-вшанування подвигу учасників Революції Гідності та увічнення пам'яті Героїв Небесної Сотні); «Календар знаменних та пам'ятних дат»; «Наука, техніка, сьогодення». На абонементі навчальної літератури на допомогу навчання експонуються тематичні інформаційні виставки, при плануванні яких враховуються навчальні програми та тематика дисциплін, які викладаються в університеті. Це позитивно впливає на підвищення актуальності та популяризації тематичних виставок (наприклад, «На допомогу навчання», «Тобі, першокурсник!», «Інформація, як її захистити», «Менделєєв та його наукова спадщина», «Хімія-королева наук», «Вища освіта

і наука: перспективи розвитку» та ін.); виставки-словники (наприклад, «Книги, які знають все», «Довідник- твій помічник» та ін.) [32-38]. Приклади світлин книжкових виставок надано у Додатку В.

Бібліотека пропонує своїм користувачам щомісячні виставки, що відображають пам'ятні події, знаменні дати, ювілеї «Літературні ювілеї року»; персональні виставки того чи іншого письменника, художника, видатної особистості; патріотичні виставки, що допомагають прищеплювати студентам дух патріотизму, повагу до своєї батьківщини, рідного краю; виставки щодо екологічного просвітництва, виставки нових надходжень [32-38].

Серед віртуальних виставок слід відзначити: щомісячні виставки з циклу «Літературний календар місяця» до ювілейних дат українських та зарубіжних письменників; виставки-портрети («Василь Стус. Як добре те, що смерті не боюсь я...», «Олена Пчілка. Україні віддана душею», «Жорж Санд. Життя, схоже на роман», «Б. Грінченко. Вартовий» українського слова», «Євген Маланюк – борець за суверенність нації», «Маєстро Білаш. Я в музиці вмирав й оживав...» та ін.) тематичні виставки з циклу «Український гумор та його найкращі творці» (наприклад, до ювілею Леоніда Глібова – українського поета, байкаря, видавця, громадського діяча «Здається, байка просто бреше, а справді – правду ясну чеше», «Остап Вишня. Самобутній майстр української сатири і гумору», виставка, присвячена творчості Євгена Дударя, письменника-сатирика, лауреата багатьох літературних премій, заслуженого діяча мистецтв України «Сміх заради життя, а не життя заради сміху» та ін.); виставки з циклу «Українське свято. Традиції і обряди України» (наприклад, «Вишиванка – символ Батьківщини, дзеркало народної душі», «Прийшов Спас – пішло літо від нас», «Писанка – символ нашого життя» та ін.); виставки однієї книги – презентації з циклу «Книга, яку варто прочитати» (роман М. Матіос «Майже ніколи не є навпаки», книга оповідань Євгенії Кононенко «Кат» (З буденністю не жартують, в ній живуть, але по-різному...)); краєзнавчі виставки – віртуальні стенди з циклу «Відомі постаті Донбасу» («Василь

Голобородько. Поет українського відродження», «Відомі постаті Донбасу. Губський Іван Кіндратович», «Лірика Івана Низового: від відчаю до надії» та ін.); віртуальні інформаційно-бібліографічні виставки до знаменних і пам'ятних дат: «Волі народної дзвін» (до дня пам'яті героїв Крут), «Кроки державотворення України» до Дня Конституції, «Українська національна державна символіка», «Україна в полум'ї другої світової війни», «Козацькому роду нема переводу», «Єдиний скарб у тебе – рідна мова. Вона твого життя основа» (до Дня української писемності та мови), «Голодомор: гірка правда» (до круглого столу «Голодомор 1932-1933 рр. і сьогодні» на вшанування пам'яті жертв Голодомору); тематичні віртуальні путівники: «По літературних музеях України» (до Міжнародного дня музеїв), «Походження слов'янської писемності, мови, мовознавства та культури» (вебліографічний путівник по джерелах мережі інтернет), «Подорожуємо, не виходячи з дому. Віртуальні екскурсії по музеях України і світу»; презентації ресурсів «Ресурси Інтернет на допомогу молодим юристам» (до круглого столу «Розвиток відкритого доступу до наукового надбання та використання дистанційних технологій навчання в умовах інформаційного суспільства»), «Транспортна логістика та Інтернет: можливості використання мережі» (до науково-практичної конференції студентів та молодих вчених); віртуальні бібліобанери і плакати, що популяризують діяльність університетської бібліотеки [19].

Виставка в бібліотеці є важливим елементом бібліотечного простору – інформаційного, ресурсного, комунікаційного, соціокультурного, простору взаємодії, спілкування і обміну інформацією та емоціями. «У комплексних форматах організації, з використання цифрових технологій, виставки стають більш привабливими і незабутніми. І організація таких заходів-презентацій – це завжди тісна співпраця фахівців бібліотеки з кафедрами, громадськими організаціями міста, кураторами академічних груп, студентами. Як приклад можна навести поетично-музичні вечори «Поезія Ліни Костенко в часах

перехідних і вічних», до дня народження Т. Г. Шевченка «Вічний як народ», поетично-мистецький захід з виставкою робіт викладачів та студентів «Душа України», виставку творчих робіт співробітників і студентів «Тобі, рідний університет!» (цей захід традиційний до ювілейних дат)» [70]. Приклади світлин заходів надано у Додатку Г.

Окрім вказаного у напрямку виставкової роботи ще в арсеналі бібліотеки:

- організація інтерактивних виставок-квестів (турнір-квест з історії та правознавства «Аліса у країні чудес» у співпраці з викладачами юридичного факультету; презентація соціальної гри у співпраці з Благодійним Фондом «Стабілізейшен Суппорт Сервісез» (БФ «ССС») «Переселенська блуканина», присвячена проблемі порушення прав та питанню інтеграції переселенців) [70];

- проведення комплексних заходів на допомогу навчанню. Наприклад, інформаційний подіум «Машинобудування – одна з головних галузей економіки», організований співробітниками бібліотеки і викладачами кафедри машинобудування та прикладної механіки для студентів. «Інформативний і навчально-пізнавальний захід, спрямований на поглиблення знань студентів факультету інженерії про історію та сучасний стан розвитку машинобудування, можливості і перспективи у цій галузі для студентів, що може стимулювати їх до подальшого розвитку та вибору кар'єри в цій області. Фахівці бібліотеки створили відеоролик про історію та досягнення кафедри у цій сфері, що дозволило студентам краще розуміти контекст їхнього навчання, і презентацію наукових та навчальних видань, створених викладачами кафедри, що сприяло ознайомленню студентів з актуальними дослідженнями та тенденціями в галузі машинобудування» [70];

- організація презентацій книг від самих авторів. «Доречно згадати зустріч студентів-філологів з молододу українською письменницею Євгенією Сенік, яка презентувала дві свої книжки – «Письмовий стіл» і «Країна У, або казки чужим дітям». А також зустріч з українською письменницею Вікторією

Амеліною у рамках всеукраїнського туру з нагоди виходу її нового роману «Дім для Дома»» [70].

- проведення виставки-конкурсу. Наприклад, захід «Вишиванка – власноруч» спільно з юридичним факультетом СНУ ім. В. Даля і Ресурсним центром зі сталого розвитку при СНУ ім. В. Даля та Фундацією «Простір» з нагоди 80-річчя Луганської області та до Дня вишиванки [35];

- навик створення віртуальних виставок за допомогою різних сервісів;
- організація і проведення онлайн заходів.

Це невелика частина виставкової роботи, що проводилася бібліотекою СНУ ім. В. Даля. Можна зробити висновок, що бібліотека організовує виставки різних видів і форм, які пов'язані з усіма напрямками обслуговування та проводилися всіма відділами бібліотеки. Карантинні обмеження, з якими всі стикнулись під час пандемії COVID-19 та повномасштабна війна росії проти України не зупинили роботи бібліотеки, лише привели до переформатування різних видів бібліотечних послуг, зокрема, інформування та виставково-експозиційної роботи, яка повністю перейшла у віртуальне середовище [70].

Під час підготовки віртуальних виставок бібліотекарі використовують можливості, які надає віртуальний простір, надають бібліографічну, фактографічну, довідкову інформацію, цікаві цитати з книг, фото, гіпертекст, застосовують різноманітні веб-сервіси, як-от GoogleDocs (Презентації), PowerPoint, Calameo, Prezi, Photopeach, Slideshare, Canva. Це, в свою, чергу, потребує від бібліотекарів певних знань і фахових компетенцій [70].

Доступ до всіх віртуальних продуктів організований через сайт наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля, на якому створені розділи «Книжкові виставки», «Віртуальні виставки» [19]. Інформація про всі книжкові, віртуальні виставки, що експонуються в бібліотеці, заходи, що проводить бібліотека, висвітлюються у стрічці новин на сайті бібліотеки. Також на головні сторінці сайту можна побачити слайдер віртуальних виставок «Творча полицка

бібліотеки», де у зручному форматі користувачі можуть побачити анонси всіх віртуальних виставок, створених бібліотекою і обрати для перегляду ту, що зацікавила. Отже, бібліотечний сайт є важливою ланкою у розширенні сфери діяльності НБ СНУ ім. В. Даля. Він виступає майданчиком для організації доступу до ресурсів бібліотеки, надання бібліотечних послуг, презентування продуктів виставкової діяльності, популяризації бібліотеки серед університетської спільноти і інтернет-користувачів. Для організації інтерактивної форми взаємодії з користувачами на сайті доступний чат, є онлайн сервіс віртуальної довідки і форма зворотнього зв'язку. Таким чином, є можливість безпосередньої комунікації з користувачами, що дозволяє коригувати діяльність НБ відповідно до їх запитів. Безумовно, існування власного сайту та розвиток віртуального обслуговування є важливим в умовах воєнного стану, але разом з тим слід зазначити, що наразі сайт знаходиться у стані оновлення і не всі сторінки працюють коректно. Також сайт має деякі недоліки, як то:

- недопрацьована навігація сайту, у деяких розділах немає переходу з конкретної сторінки на інші;

- у деяких вкладках існує дублювання (наприклад «Бібліотечні online-сервіси» та «Бібліотечні послуги», «Передплачені бази даних» є окремим пунктом меню і включено в меню «Інформаційні ресурси», хоча це може і не вважатися недоліком). Окрім того, бібліотека презентує свою роботу, ресурси і послуги через «соціальні медіа». Бібліотека університету має сторінки у соцмережах Facebook, Instagram і бібліотечний канал на YouTube. Але слід вказати, що не всі аспекти виставкової роботи, не всі події бібліотеки висвітлюються на сторінках соцмереж, а інформація на бібліотечному каналі YouTube не оновлювалася вже декілька років. Останні випуски електронної газети «Наукова Далівська» датовані 2017-м роком. Також у процесі дослідження було виявлено, що за останні два роки помітно зменшилася кількість організованих книжкових виставок і створення нових віртуальних,

хоча на це є об'єктивні причини, як-от відсутність друкованого фонду і різке зменшення кількості співробітників бібліотеки.

Підсумовуючи, можна сказати, що в процесі організації виставкової діяльності наукова бібліотека СНУ ім. В. Даля створює традиційні книжково-ілюстративні та віртуальні самостійні виставки або виставки, супроводжуючі масові заходи, на допомогу навчанню, для підвищення загальноосвітнього та загальнокультурного рівня, виставки нових надходжень, постійно діючі, тимчасові, періодичні. За видовою класифікацією це переважно авторські виставки, виставки до знаменних та пам'ятних дат, виставки з актуальних питань, виставки-конкурси, виставки нових надходжень, виставки однієї книги, виставки-словник, жанрові виставки, персональні виставки. Отже, традиційні та віртуальні виставки чудово доповнюють одна одну, створюючи більш повний та доступний для всіх бібліотечний інформаційний простір. Однак, існують певні проблеми і недоліки в організації книжкових виставок, віртуальних виставок з технологічного боку, з питань популяризації всієї виставкової роботи, усунення яких могло би значно покращити цей напрям діяльності наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля.

2.2. Шляхи вдосконалення виставкової діяльності наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля

Наукова бібліотека СНУ ім. В. Даля не є окремою установою, а являється структурним підрозділом університету. Отже, розвиток університету позначається на розвитку бібліотеки, комплектуванні фонду, матеріально-технічному оснащенні, рівні обслуговування, на розстановці пріоритетів у роботі бібліотеки. Те, що СНУ ім. В. Даля є вже двічі переміщеним університетом теж має певний вплив.

Проаналізувавши цей напрямок роботи НБ СНУ ім. В. Даля, можна

зробити висновок, що хоча виставково-презентаційна робота є значною, продуктивною та різноплановою, виставки пов'язані з усіма напрямками обслуговування, бібліотека працює як у традиційному, так і у віртуальному середовищі, але потребує певних мір і заходів щодо її вдосконалення. Серед умов, які позитивно вплинуть на виставкову роботу і покращать її організацію слід назвати наявність:

- актуального сучасного бібліотечного книжкового фонду, ілюстративного і довідкового матеріалу;
- актуальної та різноманітної колекції електронних (розроблених, оцифрованих тощо) матеріалів, що дозволить підібрати цікавий контент для виставок та задовольнити інтереси відвідувачів;
- сучасної техніки (зокрема, відеоекрани, додатки для віртуальних турів), що дасть змогу створювати більш захоплюючі та інтерактивні виставки;
- зручних виставкових приміщень, спеціальних виставкових стендів, вітрин, підсвічування, що дозволить швидко змінювати експозиції, проводити різноманітні заходи;
- достатню кількість компетентних бібліотекарів, які зможуть краще визначити потреби аудиторії та створити цікаві та актуальні виставки, а також забезпечити якісний супровід заходів;
- фахівців, що регулярно підвищують кваліфікацію у напрямі засвоєння нових методів і технологій створення віртуальних продуктів.

Створення спеціального відділу для розробки віртуальних виставок та підтримки іміджу бібліотеки також може бути корисним, але не є обов'язковим. Варто розглянути створення такого відділу, розширення штату або призначення спеціаліста, який би займався окремо цими питаннями. Такий відділ може включати в себе дизайнерів, фахівців з медіа та комунікацій, спеціалістів з контенту та інших професіоналів, необхідних для створення і підтримки віртуальних виставок.

Можна рекомендувати ще деякі кроки:

- більш ретельне вивчення аудиторії: створення цікавих інформаційно-презентаційних концепцій виставок, що відповідають інтересам та потребам користувачів;

- складання чіткого плану відповідно і до календаря знаменних і пам'ятних дат, і до напрямів навчання університету та дисциплін, що викладаються;

- впровадження інтерактивних елементів у виставки, як то цифрові інтерактивні екрани, віртуальні ігри, мапи, віртуальні тури, тощо, для залучення уваги відвідувачів;

- вдосконалення бібліотечного сайту як платформи доступу до всіх ресурсів бібліотеки та сервісу для відтворення віртуальних продуктів;

- відновлення випуску електронної газети «Наукова Далівська» задля висвітлення всіх аспектів діяльності бібліотеки та привернення уваги користувачів;

- співпраця з іншими установами: організація спільних виставок та заходів з іншими культурними, освітніми та науковими установами для розширення аудиторії та обміну досвідом;

- промоція і реклама: активна реклама виставково-презентаційної роботи у місцевих ЗМІ, соціальних мережах, на сайті бібліотеки та в інших доступних каналах;

- оцінка ефективності: проведення аналізу та оцінки виставкових заходів для визначення їх ефективності та виправлення недоліків у майбутньому.

Окремо варто звернути увагу на можливу більш тісну співпрацю бібліотеки з кафедрою політологічних та культурологічних студій, яка здійснює серед інших підготовку фахівців за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Така взаємодія відкриває безліч можливостей для обміну досвідом, впровадження інновацій та підвищення якості виставок. У зв'язку з чим можна запропонувати низку

заходів, що сприятимуть активізації співпраці у виставковій роботі, а саме:

- включити до змісту фахових дисциплін теми, які б дозволили студентам набути компетентності щодо організації виставкової і соціокультурної роботи;

- погоджувати теми виставок, які будуть актуальні для студентів та викладачів, а також відповідати навчальним програмам та дослідницьким інтересам;

- запропонувати викладачам кафедри виступати кураторами виставок, з метою надання експертних оцінок, знань та допомоги у відборі матеріалів;

- здійснювати спільні розробки курсів з бібліотечної справи та виставкової діяльності, що включають як теоретичні знання, так і практичні завдання щодо організації виставок;

- викладачам кафедри та бібліотечним фахівцям проводити спільні навчальні заходи, в процесі яких здійснювати обмін досвідом та новими методами організації виставок;

- організовувати спільні дослідження у галузі бібліотечної справи та виставкової діяльності, результати яких можуть бути використані для покращення практики;

- створювати спільні публікації щодо результатів виставкової роботи, що може підвищити пізнаваність та престиж як кафедри, так і бібліотеки;

- здійснювати спільну роботу кафедри та бібліотеки над проектами щодо впровадження нових технологій у виставкову діяльність, таких як віртуальні та доповнені реальності, інтерактивні елементи та мультимедійні експозиції;

- викладачам кафедри проводити лекції та презентації за темами, пов'язаними з виставковою діяльністю, що допоможе привернути увагу до виставок та підвищити їхню освітню цінність;

- організовувати конкурси, воркшопи та інші заходи для студентів, пов'язаних із темами виставок, що дозволить залучити молодь та підвищити

інтерес до виставкової діяльності;

- розробляти методичні посібники та рекомендації щодо організації виставок, які можуть бути корисними як для бібліотекарів, так і для студентів;
- здійснювати спільну роботу щодо створення та підтримки електронних баз даних та колекцій, які можуть бути використані для підготовки виставок та дослідницької роботи.

Співпраця бібліотеки та кафедри може створити таку синергію, яка сприятиме не лише покращенню виставкової роботи, а й підвищенню якості освіти та професійної підготовки студентів, а також розвитку інноваційних підходів у бібліотечній справі.

У свою чергу, студенти, які навчаються за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», у межах виробничої та переддипломної практик, а також на волонтерських засадах, можуть зробити значний внесок у покращення виставкової роботи університетської бібліотеки завдяки своєму свіжому погляду, ентузіазму та знанням, отриманим під час навчання. Наведемо кілька шляхів використання студентського потенціалу для вдосконалення виставкової роботи:

Креативність, творчий внесок та нові ідеї:

- студенти можуть запропонувати свіжі ідеї та нові теми для виставок, які будуть цікаві їхнім одноліткам та відповідати сучасним тенденціям;
- брати участь у створенні візуальних та графічних елементів виставок, таких як плакати, банери, ілюстрації, використовуючи сучасні програмні засоби та інструменти.

Дослідницька робота та створення контенту:

- студенти можуть допомагати у збиранні та відборі матеріалів для виставок, включаючи книги, статті, фотографії, артефакти та інші ресурси;
- брати участь у написанні текстів – складати описи, анотації та пояснювальні тексти, які будуть доступні та цікаві для широкої аудиторії.

Технологічна складова:

- студенти можуть створювати віртуальні версії виставок із використанням платформ для онлайн-експозицій, що дозволить залучити віддалених користувачів та студентів;

- розробляти та впроваджувати мультимедійні елементи, такі як відеоролики, подкасти, аудіогіди, щоб зробити виставки більш інтерактивними та захоплюючими.

Рекламна складова та просування діяльності:

- студенти можуть керувати сторінками бібліотеки у соціальних мережах, створювати контент для просування виставок, ділитися новинами та фотографіями;

- готувати та надсилати електронні розсилки з анонсами майбутніх та поточних виставок, а також інших заходів бібліотеки;

- ініціювати співпрацю з різними факультетами та кафедрами для створення міждисциплінарних виставок, залучаючи студентів інших спеціальностей до участі у виставковій діяльності;

- брати участь в організації та проведенні заходів, лекцій та семінарів, пов'язаних з темами виставок.

Аналітична складова:

- студенти можуть збирати відгуки та пропозиції відвідувачів виставок через опитування та анкети, аналізувати ці дані для покращення майбутніх експозицій;

- проводити аналіз даних про відвідуваність виставок, щоб виявити найпопулярніші теми та формати.

Розвиток персональних та професійних навичок:

- студенти можуть брати участь у реальних проектах зі створення виставкових продуктів, що дозволить їм застосовувати на практиці набуті знання, розвивати свої професійні навички та отримувати практичний досвід, який знадобиться їм у майбутньому;

- працювати в команді з бібліотечними фахівцями, що сприятиме

розвитку їх комунікативних навичок, навичок командної роботи та спілкування.

Отже, залучення студентів до виставкової роботи університетської бібліотеки може не лише покращити якість та різноманітність виставок, а й надати студентам цінну можливість для професійного зростання та застосування здобутих знань на практиці.

Таким чином, всі запропоновані варіанти, кожен з яких може вплинути на якість виставкової роботи, є дуже важливими для покращення виставкової діяльності та іміджу наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля серед академічної спільноти та інших користувачів.

ВИСНОВКИ

Враховуючи те, що виставкова діяльність є одним з основних напрямків роботи будь-якої бібліотеки, пошук нових підходів до її організації – дуже поширене завдання в роботі бібліотек, пов'язане із багатьма питаннями, як то проблеми моделювання бібліотечного простору; вибору проблематики, концепції виставки; пошуку ресурсів; вирішення технічних і технологічних питань; мотивування звернення до інформації; включення освітньої складової; створення умов для обміну інформацією та ефективного інформаційного спілкування. Поєднання традиційних та інтерактивних форм виставкової роботи сприяє формуванню відкритого іміджу бібліотеки та збільшенню ступеня довіри у взаємовідносинах з користувачами. Така модель добре працює у нормальному житті в умовах поступового розвитку. Але карантинні обмеження, з якими всі стикнулись під час пандемії COVID-19, а також сьогодення воєнного стану і збройної агресії росії проти України підтвердили необхідність щодо переформатування різних видів бібліотечних послуг, зокрема, інформування та виставково-експозиційної роботи у віртуальне середовище. І це питання дуже актуально для наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля як для бібліотеки переміщеного ЗВО.

У процесі проведеного дослідження була надана загальна характеристика діяльності НБ СНУ ім. В. Даля на сучасному етапі. Зазначається, що на сьогодні бібліотека займає важливе місце в житті університету, будучи повноправним учасником освітньо-наукового процесу, сприяє культурному розвитку студентів, продовжує здійснювати інформаційну, соціокультурну, презентаційну діяльність. Відвідувачі мають доступ до ресурсів, можуть взяти участь у заходах, отримати інформаційні послуги, консультації, комунікувати з бібліотекарем. Слід відзначити, що це здебільшого віртуальна комунікація і запити на віртуальні ресурси. Це дозволяє користувачам зайвий раз не наражати себе на небезпеку, економити

час, акцентувати увагу на найцікавіших документах.

На основі проведеного аналізу виставкової роботи НБ СНУ ім. В. Даля було виявлено декілька проблемних моментів і запропоновано практичні рекомендації щодо удосконалення цього напрямку діяльності, які стосуються як матеріально-технічного оснащення, комплектування бібліотечного фонду, штату співробітників і їх професійних компетентностей.

Запропоновано і надалі удосконалювати віртуальну складову. Отже, практика віртуального обслуговування, в тому числі виставково-презентаційна діяльність, мають значні переваги перед традиційним бібліотечно-інформаційним обслуговуванням, створює зручність для користувача, якому не потрібно приходити до бібліотеки, розширює можливості інформаційних послуг, продовжує години доступу до обслуговування, дозволяє охопити ширше коло користувачів та підвищити імідж сучасних бібліотек.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авраменко Т. Сутність поняття «бібліотека ВНЗ» у сучасній науці. Національний університет «Острозька академія» : науковий блог. 22.06.2017. URL: <https://naub.oa.edu.ua/sutnist-ponyattya-biblioteka-vnz-u-s/> (дата звернення: 02.05.2024).
2. Амаріцей К. М., Лукаш Г. П. Виставкова діяльність як форма культурологічної роботи бібліотека. Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса. 2022. Вип. 14. Том 1. С. 198-202. URL: <https://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/12099> (дата звернення: 02.05.2024).
3. Артєєв О. С., Мовчан К. М. Бібліотека – соціальний інститут. Бібліопсихологія, бібліопедагогіка, бібліографістика, бібліотерапія в освіті: теорія і практика: збірник тез доповідей II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 14-15 квітня 2022 р. Мукачєво. Мукачєво: МДУ, 2022. С. 5-7.
4. Бабій Л. Віртуальна книжкова виставка: нова форма інформаційних ресурсів бібліотеки. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2015. Вип. 4. С. 272–276.
5. Барабаш В., Глебова Л., Коломієць О. Інноваційні трансформації бібліотек закладів вищої освіти. Соціум. Документ. Комунікація. 2023. №19. С. 10 - 36. URL: <https://sdc-journal.com/index.php/journal/issue/view/26> (дата звернення: 02.05.2024).
6. Бібліотека в об'єктиві. Регіональна акція-конкурс бібліотечних фотозон 2022. Одеська обласна бібліотека для юнацтва : веб-сайт. URL: https://mayakovka.od.ua/?page_id=14749#gsc.tab=0 (дата звернення: 15.05.2024).
7. Бібліотеки України. Вікіпедія : вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Бібліотеки_України (дата звернення: 02.05.2024).

8. Бібліотекознавство: курс лекцій/ уклад. К.М. Мовчан. Мукачево: РВЦ МДУ, 2019. 132с.
9. Бібліотечна виставка. Українська бібліотечна енциклопедія. URL: <https://ube.nlu.org.ua/article/Бібліотечна%20виставка> (дата звернення: 22.04.2024).
10. Білоус В. С. Бібліотека закладу вищої освіти: виклики сьогодення. Матеріали наукової конференції професорсько-викладацького складу, наукових працівників і здобувачів наукового ступеня за підсумками науково-дослідної роботи за період 2017–2018 рр. (16–17 травня 2019 р.) : у 2-х т. Т. 2. Вінниця : Донецький нац. ун-т ім. В. Стуса, 2019. С. 197 - 203. URL: <https://jpv.s.donnu.edu.ua/article/view/7472> (дата звернення: 05.05.2024).
11. Білушак Т, Акиджи В. Особливості сервісів для створення віртуальних виставок у формуванні ефективного бібліотечно-інформаційного простору. Вісник Книжкової палати. 2019. № 2. С.45-48. URL: https://www.researchgate.net/publication/338980087_Osoblivosti_servisiv_dla_stvorenna_virtualnih_vistavok_u_formuvanni_efektivnogo_bibliotecno-informacijnogo_prostoru (дата звернення: 12.05.2024).
12. Бондаренко В. Бібліотечне інтернет-обслуговування: стан та перспективи : монографія. Київ : НБУВ, 2016. 276 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/E_LIB/PDF/EIF0000087.pdf (дата звернення: 12.05.2024).
13. Бондаренко В. Віртуальні виставки як дистантна бібліотечна послуга. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2015. Вип. 41. С. 467–478.
14. Буктрейлери. Кіровоградська обласна бібліотека для юнацтва ім. Є. Маланюка : веб-сайт. URL: https://lib.kr.ua/?page_id=15534 (дата звернення: 12.05.2024).
15. Від традицій до інновацій: сучасні моделі книжкових виставок: метод. реком. Хмельниц. ОУНБ ім. М. Островського. Хмельницький, 2013. 24 с.

16. Віртуальні виставки літератури: ефективний інструмент промоції фонду: інформ.-метод. матеріали / Департамент культури і туризму Харків. облдержадмін., Харків. обл. універс. наук. б-ка ; [ред.-уклад. О. В. Зубренко]. Харків : ХОУНБ, 2021. 16 с. URL: <https://library.kharkov.ua/libdruk/LibKh-00000000327.pdf> (дата звернення: 12.05.2024).

17. Віртуальна виставка. Українська бібліотечна енциклопедія. URL: <https://ube.nlu.org.ua/article/Віртуальна%20виставка> (дата звернення: 10.04.2024).

18. Віртуальні виставки як багатофункціональний інформаційний ресурс бібліотеки. Веб-сайт наукової бібліотеки Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. URL: <https://library.snu.edu.ua/prezentatsiyi/> (дата звернення: 22.04.2024).

19. Віртуальні виставки. Веб-сайт наукової бібліотеки Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. URL: <https://library.snu.edu.ua/virtualni-vystavky/> (дата звернення: 15.04.2024).

20. Виставка вишитих картин «Магія фарб у найпохмуріший день». Наук. - техн. б-ка НТУ «ХП» : веб - сайт. URL: http://library.kpi.kharkov.ua/uk/events_24_10_2016 (дата звернення: 10.05.2024).

21. Виставка «Мистецтво солодкого життя: з історії кондитерської упаковки». Наук.-техн. б-ка НТУ «ХП» : веб-сайт. URL: http://library.kpi.kharkov.ua/uk/foto_zvit_biskvit (дата звернення: 10.05.2024).

22. Виставки. Науково-технічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського» : веб-сайт. URL: <https://www.library.kpi.ua/page/3/?s=виставки> (дата звернення: 15.05.2024).

23. Виставкова діяльність бібліотек. Українська бібліотечна енциклопедія. URL: <https://ube.nlu.org.ua/article/Виставкова%20діяльність%20обібліотек> (дата звернення: 10.04.2024).

24. Виставкова діяльність – інформаційне обличчя публічної бібліотеки : методичні поради / КЗ «ОУНБ ім. Тараса Шевченка» Черкас. обл. ради ; уклад. Т. Горда. Черкаси, 2014. 24 с.
25. Вишитий «Кобзар» пробуджує український код. Наукова бібліотека КНУКіМ : веб-сайт. URL: <https://lib.knukim.edu.ua/vishitiy-kobzar-probudzhuie-ukrains/> (дата звернення: 15.05.2024).
26. Воскобойнікова-Гузєва О. В. Стратегії розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України: генезис, концепції, модернізація : монографія. Київ : Академперіодика, 2014. 362 с.
27. Екскурсія бібліотекою. Державна бібліотека України для юнацтва : веб-сайт. URL: <http://4uth.gov.ua/ekskursiya-bibliotekoju/#> (дата звернення: 15.05.2024).
28. Екскурсії бібліотекою «Шлях книги в Могилянській бібліотеці». Наукова бібліотека НаУКМА : веб-сайт. URL: <https://library.ukma.edu.ua/novyny/651-ekskursii-bibliotekoju-shliakh-knyhy-v-mohylianskii-bibliotetsi> (дата звернення: 15.05.2024).
29. Запрошуємо на Maker Faire Kyiv 2 березня 2024 року. ГО Мейкер Хаб : веб-сайт. URL: <https://makerhub.org/kyiv-maker-faire-2024-invitation/> (дата звернення: 15.05.2024).
30. Захарова Н. Виставкова діяльність бібліотек як елемент інформаційного обслуговування. Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2014. Вип. 39. С. 467–474. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0000001759> (дата звернення: 10.04.2024).
31. Звіт про роботу наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля за 2014 рік. Сєверодонецьк, 2014. 28 с.
32. Звіт про роботу наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля за 2015 рік. Сєверодонецьк, 2015. 42 с.
33. Звіт про роботу наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля за 2016 рік. Сєверодонецьк, 2016. 50 с.

34. Звіт про роботу наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля за 2017 рік. Сєверодонецьк, 2017. 42 с.
35. Звіт про роботу наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля за 2018 рік. Сєверодонецьк, 2018. 45 с.
36. Звіт про роботу наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля за 2019 рік. Сєверодонецьк, 2019. 43 с.
37. Звіт про роботу наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля за 2020 рік. Сєверодонецьк, 2020. 60 с.
38. Звіт про роботу наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля за 2021 рік. Сєверодонецьк, 2021. 71 с.
39. Звіт про роботу наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля за 2022 рік. Київ, 2022. 47 с.
40. Звіт про роботу наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля за 2023 рік. Київ, 2023. 41 с.
41. Книжкова виставка : сучасні тенденції. URL: <http://old.zounb.zp.ua/node/620> (дата звернення: 09.05.2024)
42. Коваль Т. М., Смоляр І. Е., Туровська Л. О. Популяризація електронних книжкових виставок у соціальних мережах (на прикладі універсального підсобного фонду ВКБО НБУВ). Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Київ, 2015. Вип. 42. С. 61–80.
43. Коваль Т., Туровська Л. Віртуальна бібліотечна виставкова діяльність у системі наукових комунікацій. Бібліотечний вісник. 2022. № 1(265). С. 54-63.
44. Коваль В. Фотосесія у бібліотеці: цікава локація та оригінальні фотозони. Умань News. City : веб - сайт. URL: <https://umannews.city/articles/100406/fotosesiya-u-biblioteci-cikava-lokaciya-ta-originalni-fotozoni> (дата звернення: 12.05.2024).
45. Кудря Л. М. Віртуальна книжкова виставка – нова форма популяризації документів. Бібліотечна планета. 2009. № 1. С. 37–39.

46. Лис Н. В. Віртуальні книжкові виставки – важлива складова діяльності бібліотеки: досвід НТБ Національного університету «Львівська політехніка». Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства : матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф., 25 жовт. 2012 р., Львів, Україна. С. 437-447. URL: <https://ena.lpnu.ua/handle/ntb/15487> (дата звернення: 14.05.2024).

47. Лопіт І. Сутність та значення віртуальних книжкових виставок як нової форми бібліотечно-інформаційного простору. Матеріали III науково-практичної інтернет-конференції (Ужгород, 21 жовтня 2021 р.). URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/38025> (дата звернення: 12.04.2024).

48. Методика створення віртуальної виставки / Миколаїв. обл. б-ка для юнацтва : сайт. 2019. URL: <http://unbib.mk.ua/index.php/2009-06-11-15-23-30/63-2010-11-04-18-43-58/3470-2019-03-26-14-30-46.html> (дата звернення: 10.05.2024)

49. Моїсеєва С. Віртуальна книжкова виставка в бібліотеці. Шкіл. бібл.-інформ. центр. 2013. № 8. С. 22-26.

50. Музеї. Бібліотека Сумського державного університету : веб-сайт. URL: <https://library.sumdu.edu.ua/uk/biblioteka/struktura-biblioteky/nashi-muzei> (дата звернення: 10.05.2024).

51. Наукова бібліотека СНУ ім. В. Даля : таблиця основних статистичних показників роботи бібліотеки ВНЗ України III-IV рівнів акредитації. 2011.

52. Наукова бібліотека СНУ ім. В. Даля : таблиця основних статистичних показників роботи бібліотеки ВНЗ України III-IV рівнів акредитації. 2012.

53. Наукова бібліотека СНУ ім. В. Даля : таблиця основних статистичних показників роботи бібліотеки ВНЗ України III-IV рівнів акредитації. 2013.

54. Новальська Ю. В. Флешмоб як актуальна форма популяризації книги, читання, бібліотеки. Бібліотека. Наука. Комунікація. Від управління ресурсами – до управління знаннями : міжнар. наук. конф. 2021. URL: <http://conference.nbuiv.gov.ua/report/view/id/1210> (дата звернення: 10.05.2024)

55. Організація виставки в бібліотеці : методичні рекомендації / Донецька обл. б-ка для дітей ; уклад. М. Л. Шевцова. Маріуполь, 2019. Вип. 1. 20 с. URL: <https://bibliokids-mrpl.com.ua/images/Temp/exhibition.pdf> (дата звернення: 10.04.2024).

56. Організація книжкової виставки : методичні рекомендації / Б-ка Вінниц. держ. педагог. ун-ту ім. М. Коцюбинського ; уклад. Б. І. Федорук ; відп. за вип. В. С. Білоус. Вінниця, 2013. 16 с. URL: https://library.vspu.edu.ua/inform/vidanna_bibliot/2013/organ_knij_vist.pdf (дата звернення: 11.04.2024).

57. Основні статистичні показники роботи бібліотек ЗВО України за 2022 рік : звіт. Наук. б-ка ім. М. Максимовича Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка : веб- сайт. URL: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/for_lib/stats-res-2022.pdf (дата звернення: 12.03.2024).

58. Павленко Т. Віртуальна книжкова виставка як інформаційний ресурс бібліотеки (із досвіду діяльності ДНПБ України ім. ВО Сухомлинського). Вісник книжкової палати. 2020. № 7. С. 29-33. DOI: [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2020.7\(288\).29-34](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2020.7(288).29-34) (дата звернення: 12.05.2024).

59. Печюлявичюте Б. Выставочная деятельность в Национальной библиотеке Литвы. Библиотеки национальных академий наук: проблемы функционирования, тенденции развития. 2007. Вып. 5. С. 356–365. URL: <http://dspace.nbuiv.gov.ua/handle/123456789/34499> (дата звернення: 12.05.2024).

60. Положення про наукову бібліотеку Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, затверджене ректором СНУ ім. В. Даля від 31.01.2018 р. № 19/80. URL:

https://library.snu.edu.ua/z/data/2018/na_sajt_polozhennya-pro-naukovu-biblioteku.pdf (дата звернення: 15.04.2024).

61. Постельжук О. М. Електронні виставки наукових бібліотек. Бібліотека XXI століття: перспективи та інновації : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2015. С. 218–221.

62. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 15.04.2024).

63. Про організацію освітнього процесу у Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля : Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.10.2014 № 1132. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1132729-14#Text> (дата звернення: 12.03.2024).

64. Про тимчасове переміщення Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 11.04.2022 №325: Наказ Міністерства освіти і науки України від 18.10.2022 р. № 922. URL: <https://snu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/11/pro-timchasove-perem-schennya-sh-dnokra-nskogo-nats-onalnogo-un-versitetu-men-volodimira-dalya-ta-viznannya-takim-scho-vtrativ-chinn-st-nakazu-m-n-sterstva-osv-ti-nauki-ukra-ni-v-d-11.04.2022-325.pdf> (дата звернення: 12.03.2024).

65. Пугач Л. Ю. Перспективи інноваційних змін у бібліотечній діяльності: погляди вітчизняних вчених. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2022. № 2. С. 14-20.

66. Ржеуський А. В. Моделі, методи та засоби надання інформаційних послуг у сервіс-орієнтованих бібліотечних системах: автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2016. 23 с.

67. Ржеуський А., Кунанець Н., Малиновський О. Безкоштовні веб-сервіси для створення бібліотечних мультимедійних продуктів: порівняльний аналіз. *Бібліотечний вісник*. 2017. № 1. С. 17–26.

68. Романуха З. Впровадження інформаційних технологій у бібліографічному інформуванні споживачів в університетських бібліотеках. *Вісник Книжкової палати*. 2014. № 11. С. 39–43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2014_11_10 (дата звернення: 11.04.2024).

69. Ростока М. Л., Кушнір В. В. Виставкова діяльність у контексті інформаційно-аналітичного супроводу модернізації національної освіти. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2022. Випуск 2 (51). DOI: 10.24144/2524-0609.2022.51.122-126 (дата звернення: 12.04.2024).

70. Савельєва В. Тенденції виставкової діяльності бібліотеки університету в реаліях сьогодення (з досвіду роботи наукової бібліотеки Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля). *Актуальні виклики розвитку інформаційної діяльності в глобальному вимірі : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 26 квіт. 2024 р., м. Миргород. 2024.*

71. Савельєва В. В., Єпіфанова О. В. Університетська бібліотека, відкрита для змін (з досвіду роботи наукової бібліотеки Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля). *Бібліотека XXI століття : виклики, нові можливості, перспективи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (7-8 листопада 2019 р. ; Миколаїв). Миколаїв : НУК, 2019. С. 67-73.*

72. Савченко О. М., Оніпко Т. В. Інформаційно-документаційне забезпечення виставкової діяльності бібліотек. *Зб. наук. статей магістрів спец. «Документознавство та інформаційна діяльність», «Готельно-ресторанна справа», «Курортна справа», «Технології в ресторанному господарстві» ПУЕТ. Полтава : ПУЕТ, 2017. – С. 61-65.*

73. Скаченко О. О. Лонгрід як модний тренд сучасної бібліотечної журналістики. *Бібліотека : культурний простір та інноваційний поступ : зб.*

вибр. ст. : 2012-2018 рр. : до 55-річчя наук. б-ки КНУКіМ / за заг. ред. Ю. І. Горбаня. Київ : Вид-во Ліра-К, 2018. С. 314-322.

74. Словник інформаційно-бібліотечної термінології. Наукова бібліотека ХНУРЕ : веб-сайт. URL: <https://lib.nure.ua/slovar> (дата звернення: 12.04.2024).

75. Солонська Н. Імідж і культурно-просвітницька діяльність сучасної бібліотеки. 2011. URL: <http://nbuv.gov.ua/sites/default/files/msd/1111sol.pdf> (дата звернення: 02.05.2024).

76. Солонська Н. Книжкові виставки як напрям науково-бібліографічної діяльності українського комітету славістів та Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (2005–2014). Славістична збірка. 2015. Вип. 1. С. 167- 181. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/wslavst_2015_1_14 (дата звернення: 02.05.2024).

77. Солонська Н., Мордвінов Ю. Електронні виставки в бібліотеках як форма створення нового інформаційного ресурсу. Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. 2012. Вип. 34. С. 150- 155. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nprnbuimviv_2012_34_17 (дата звернення: 02.05.2024).

78. Стратегія розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року «Якісні зміни бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України». Українська бібліотечна асоціація (УБА) : веб-сайт. URL: <https://ula.org.ua/resursy/dokumenty-uba/3181-stratehiia-rozvytku-bibliotechnoi-spravy-v-ukraini-do-2025-roku-yakisni-zminy-bibliotek-zadlia-zabezpechennia-staloho-rozvytku-ukrainy> (дата звернення: 02.05.2024).

79. Сучасні форми популяризації книги. Бібліо-чат «Гуцульщина» : блог. URL: https://rozhnivlibrary.blogspot.com/p/blog-page_30.html (дата звернення: 12.05.2024).

80. Твоя Бібліотека КПІ. YouTube. Науково-технічна бібліотека ім. Г.І. Денисенка. URL: https://www.youtube.com/watch?v=8qo4_Z7hr54&t=8s (дата звернення: 12.05.2024).

81. Ткачук Л. Віртуальна виставка: нова послуга бібліотеки. Вісник Книжкової палати. 2007. № 6. С. 36–38.

82. Толочко С. Є. Деякі аспекти формування інформаційної культури. Бібліотека: місце традицій, простір інновацій : матеріали круглого столу, присвяч. 55-річчю наук. б-ки Київ. нац. ун-ту культури і мистецтв, Київ, 30 листоп. 2018 р. КНУКіМ, 2018. С.134-137.

83. Толочко С. Є. Культурно-просвітницька робота бібліотеки КНУКіМ. DOI: <https://dx.doi.org/10.6084/m9.figshare.4269698> (дата звернення: 02.05.2024).

84. Туровська Л., Смоляр І. Електронна виставка як комунікаційна модель діяльності наукової бібліотеки. Вісник Книжкової палати. 2015. № 3. С. 29-31. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2015_3_9 (дата звернення: 02.05.2024).

85. У Києві показують японські зимові кімоно. Вечірній Київ. 14 січня 2022. URL: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/60345/> (дата звернення: 02.05.2024).

86. Флешмоб до Всеукраїнського дня бібліотек: столичні бібліотекари читають вірші українською та іншими мовами світу. Офіційний портал Києва : веб - сайт. URL: https://kyivcity.gov.ua/news/fleshmob_do_vseukranskogo_dnya_bibliotek_stolichni_bibliotekari_chitayut_virshi_ukrainskoju_ta_inshimi_movami_svitu_video/?en=true (дата звернення: 12.05.2024).

87. Черняєва В. В. Екскурсійна діяльність бібліотеки. Досвід та перспективи. Бібліотека в умовах сучасності і конструювання майбутнього : матеріали II наук.-практ. конф., м. Вінниця, 25 верес. 2019 р. URL: https://library.vn.ua/Konf2019/texts/4_8.htm (дата звернення: 12.05.2024).

88. Шевченко О. В., Спрінсян В. Г. Модернізація бібліотек закладів вищої освіти України. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2022. № 2. С. 7-14.

89. Шестопалова О. В. Віртуальна книжкова виставка як сучасна форма бібліотечного обслуговування (з досвіду роботи бібліотеки Криворізького державного педагогічного університету). Бібліотека університету на новому етапі розвитку соціальних комунікацій : матеріали III міжнар. наук.-практ. конф., м. Дніпро, НТБ ДНУЗТ, 1–2 грудня 2016 р. Дніпро, 2016. С. 315-320.

90. Alice in Typhoidland. Bodleian Libraries : site. URL: <https://visit.bodleian.ox.ac.uk/event/alice-in-typhoidland> (дата звернення: 15.05.2024).

91. Digital Bodleian. Bodleian Libraries : site. URL: <https://digital.bodleian.ox.ac.uk> (дата звернення: 15.05.2024).

92. Events & Exhibitions. Bodleian Libraries : site. URL: <https://visit.bodleian.ox.ac.uk/events-exhibitions> (дата звернення: 15.05.2024).

93. Library.Harvard : site. URL: <http://library.harvard.edu> (дата звернення: 15.05.2024).

94. Renginiai ir parodos. Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka. URL: <https://www.lnb.lt/renginiai> (дата звернення: 15.05.2024).

95. Sheldon Tapestry Maps: Oxfordshire. Youtube. Bodleian Libraries. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=xU4X9rIkNKs&t=21s> (дата звернення: 15.05.2024).

ПРИКЛАДИ КРАЩИХ ЗАКОРДОННИХ БІБЛІОТЕЧНИХ ВИСТАВКОВИХ ПРАКТИК

DIGITAL BODLEIAN SEARCH BROWSE ABOUT Log i

Discover over a million images of rare books, manuscripts, and other treasures from the Bodleian Libraries and Oxford college libraries.

Collections View all >

- Incunabula and Blockbooks
- Modern Manuscripts and Archives
- Western Medieval Manuscripts
- Portraits
- Arabic Manuscripts and Maps

Featured collection
Chinese Maps, Manuscripts and Printed Books
 Over 1,000 items from the Bodleian's Chinese maps, manuscripts and printed books collections, acquired since the 11th century.

The Bodleian Library's Chinese collections date back to the earliest period of the Library's history. Sir Thomas Bodley himself was instrumental in building up the collection, and during the following century the Library acquired other Chinese works from several bequests. The Bodleian now holds as many as a quarter of all the extant Chinese books that arrived in Europe in the 17th century.

Towards the end of the 19th century the Library acquired two large collections of missionary publications. These works have an interest which goes beyond their value as expositions of Christian doctrine: some are written in local dialects, others provide glimpses of the popular Chinese religion and social customs which the missionaries encountered in the course of their work; all illustrate the process whereby traditional Chinese block-printing was gradually replaced by Western typography.

Digitized items include MS.Chin.2.15 and MS.Chin.2.37, two painted albums depicting the manners and customs of the peoples inhabiting mountainous regions of Yunnan, Guizhou and south-west China; and the Selden Map of China, one of the first Chinese maps to reach Europe.

[Discover 1869 items](#)

Partner institutions View all >

- All Souls College
- Wadsworth College
- Lampson Hall
- Linnell Church
- Exeter College

Digital Bodleian – оцифровані тематичні колекції Бодліанської бібліотеки.
 Джерело: <https://digital.bodleian.ox.ac.uk>

Exhibitions

EXHIBITION
Wine Cut Revivie
 An exhibition dedicated to the creative importance of editing in literature
 From: 27 February 2024 - 5 January 2025
 Location: 17 Ave. Bodleian, Bodleian Library

EXHIBITION
Kafka: Making of an Icon
 This exhibition celebrates Kafka's life and work, and the creations he continues to inspire
 From: 10 May - 27 October 2024
 Location: 17 Ave. Bodleian, Bodleian Library

DISPLAY
Pricks, Pokes & Puncts
 Discover how technology is helping us to understand cultural heritage objects.
 Date: 18 Aug - 18 Aug 2024
 Location: 17 Ave. Bodleian, Bodleian Library

DISPLAY
Sheldon Tapestry Map: Oxfordshire
 Explore this huge Elizabethan tapestry map of Oxfordshire and nearby counties, and listen to a Tapestry Talk
 Date: On permanent display. Tapestry Talks on Wednesdays & Saturdays, 11-13.00
 Location: 17 Ave. Bodleian, Bodleian Library

Events

Event category: Show events from: Show events to:

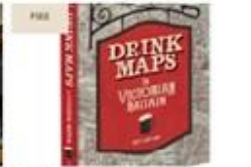
DISPLAY
Sheldon Tapestry Map: Oxfordshire
 Explore this huge Elizabethan tapestry map of Oxfordshire and nearby counties, and listen to a Tapestry Talk
 Date: On permanent display. Tapestry Talks on Wednesdays & Saturdays, 11-13.00

LECTURE
Garry Fabian Miller: The Light Exhibition
 Join artist Garry Fabian Miller for the 19th lecture in his public lecture series
 Date: 17 May 2024, 7.00pm - 8.30pm

SPECIAL EVENT!
Half-term longscale printing
 This half-term, have a go at pulling a sovereign print on our historic printing press
 Date: 17 May 2024, 10.00am - 12.00pm

FRIENDS OF THE BODLEIAN
Kris Suttler: Drink Maps in Victorian Britain
 Take a journey through drunken Victorian Britain with Kris Suttler
 Date: 17 May 2024, 7.00pm - 8.30pm

Розділ «Події та виставки» сайту бібліотеки Бодлейн Оксфордського університету.
 Джерело: <https://visit.bodleian.ox.ac.uk/events-exhibitions>

Visit Log in

Plan your visit Tours Events & Exhibitions Venue hire Learning Support us Shop

Alice in Typhoidland

11 January - 22 March 2020

This display has now closed

Related links

- > Alice in Typhoidland
- > Past exhibitions

Press & media

- > Press office contacts
- > Winner of Professional Science Fact Film at the 1020 British Science Film Competition

About the exhibition

Join Alice Liddell (Alice in Wonderland) on a journey through the history of early typhoid control and discover how typhoid influenced the design of the water and sewage systems under our feet. Solve the riddle of mysterious typhoid outbreaks in Victorian Oxford, find out how doctors and engineers controlled typhoid to stop the disease from spreading and experience Alice's adventure into typhoidland.

THE ADVENTURES OF ALICE IN TYPHOIDLAND

Alice in Typhoidland explored the past and present of typhoid. A killer of paupers, prisons, and presidents, typhoid was an invisible threat in Victorian England and remains dangerous in many areas today. Join Alice Liddell (Alice in Wonderland) on a murky tour of Oxford's underside. Learn how doctors and engineers controlled typhoid to stop the disease from spreading in Alice's city and see how sanitation, vaccination, and typhoid have evolved since.

Using the biography of one of Oxford's best-known inhabitants, Alice Liddell we introduced visitors to the biology, history, and current context of typhoid through an exhibition in museum locations in Oxford (UK) and Atlanta (USA).

The exhibition also travelled to healthcare settings in countries highly affected by typhoid as digital content.

Our aim was to raise awareness for the current global burden of typhoid and the need for collective action.

TYPHOID IN OXFORD

Over 100 years on, typhoid is still as well as there underfoot. TAINTED BY SEWAGE AND EARLY GERMS.

DETAIL
Elizabethan Tapestry Map of Oxenfordshire

Explore this huge Elizabethan tapestry map of Oxenfordshire and nearby counties, and listen to a tapestry talk.

LECTURE
Garry Fabian Miller: The Light Entombers

Join artist Garry Fabian Miller for the fifth lecture in his public lecture series.

SPECIAL EVENT
Half-term temporary printing

This half-term, have a go at pulling a souvenir print on our vintage printing press.

FRIENDS OF THE MUSEUM
Kim Butler: British Maps in Victorian Britain

Take a journey through Britain's Victorian Britain with Kim Butler.

Сторінка виставки «Alice in Typhoidland» сайту бібліотеки Бодлейн Оксфордського університету. Джерело : <https://visit.bodleian.ox.ac.uk/event/alice-in-typhoidland>

Sveikiname
EN

[Paslaugos](#)
[Ištekčiai](#)
[Enrėsės](#)
[Mokslas](#)
[Projektai](#)
[Darbuotojai](#)

Renginiai ir parodos

Pradžia [Renginiai ir parodos](#) [Parodos](#)

- Renginiai
- Parodos
- Viešosios parodos

Parodos

2024 m. gegužės 28 d.

Paroda „Jūra – Yura. Kodo Chijiivos fotografija“

[Skatyti daugiau](#)

2024 m. gegužės 6 d.

Paroda „Aukso pažadas: popierinių pinigų istorijos“

Pradžioje buvo metalas ir iš metalo buvo perleisti daug, kad atskleistų būdą pinigų. Apskritai tai yra istorija apie pirmą popierinį piniginį. Knyga pateikia istoriją ir 4 dalis: metaliniai pinigai, Europos vyriausybės pinigų emisijos, metaliniai pinigai, metaliniai pinigai, 1867 m. Švedijoje pasirodė pirmas Europos popierinis piniginis 1794 m. Tada Rusijoje sukūrė metalo išdėstą pinigų banknotus ir Lietuvos popierinis piniginis XIX a. popieriniai pinigai išėjo ir tapo pinigais atskaitytomis pinigais.

[Skatyti daugiau](#)

2024 m. gegužės 6 d.

Ekspozicija „Diplomatų Lozoričių šeimos moterys“

2024 m. – Diplomatų Lozoričių šeimos moterys. Daug žinoma apie Švedų Lozoričių vyriausybę ir jos vyriausybę ir Rūsų Lozoričių diplomatinę ir visuomeninę veiklą, padidėjusį Lietuvos istorinį nepriklausomybės aktyvumą, istorinį tapatumą. Bet ką žinoma apie šias moteris ir Lietuvos moteris šeimos moteris?

[Skatyti daugiau](#)

2024 m. balandžio 26 d.

#mES20 | Paroda, skirta Lietuvos narystės Europos Sąjungoje 20 metų sukakčiai

Paroda #mES20 skirta Lietuvos narystei Europos Sąjungoje 20 metų sukakčiai, pabrėžiant šios tarybos ir sudėtingą kelią, kurį atlikome kaip aktyvūs piliečiai Lietuvos, veikdami integruojami į Europos Bendriją.

[Skatyti daugiau](#)

2024 m. kovo 22 d.

Michailo Percovo grafikos darbų ciklas „Žydų anekdotai“

Dailininkas, scenografas, pedagogas Michailas Percovas (1919–2007) yra garsus poezijomis ir įdomiomis figūromis Lietuvos dailės ir dizaino pasaulio. Jis dirbo Tarybų Sąjungoje, Lietuvos akademijoje, Vilniaus senosios teatro dailininku, kurio scenografas dailininkas apibūdinti pasaulio kitose Lietuvos teatrų, dailės muzikos ir teatro akademijoje.

[Skatyti daugiau](#)

2024 m. kovo 12 d.

Dailininkės Tanios Rex vaikų knygų iliustracijų paroda

Nuo kovo 12 d. kvietame į Lietuvos nacionalines Martyno Mažvydo bibliotekos Vokų ir jaunimo literatūros departamento erdvės (2 a.), kuriose bus ekspozuojamos dailininkės, iliustracijos Tania Rex vaikų knygų iliustracijos.

[Skatyti daugiau](#)

Розділ «Виставки» сайту Литовської національної бібліотеки ім. Мартінаса Маждвдаса.
Джерело: <https://www.lnb.lt/parodos>

Sveiki atvykę
EN

[Paslaugos](#)
[Literatūra](#)
[Erdvės](#)
[Mokslas](#)
[Projektai](#)
[Darbuotojai](#)

Renginiai ir parodos

Pradžia [Renginiai ir parodos](#) [Virtualios parodos](#)

Renginiai

Parodos

Virtualios parodos

Virtualios parodos

Virtuali paroda „Knygų sklaida Vilniuje: Urbs et libri“

Skaityti daugiau >

Virtuali paroda „YIVO bičiuliai/Fraynt fun YIVO. Vilniaus YIVO institutas ir tarpukario žydų pasaulis“

Skaityti daugiau >

Virtuali paroda „Pasakos plokštelėse“

Skaityti daugiau >

„Mielai Ievai...“ Ievos Simonaitytės knygų kolekcijos autografa Nacionalinėje bibliotekoje

Skaityti daugiau >

Virtuali paroda „Ne reklama, bet faktas!“

Šiuolaikinė reklama, kaip ją išvengti ir suprasti, kaip ir vis modernūs daiktai į Lietuvos atkeltavo XIX-XX amžių vardinimoje. Sėkminga, per ilgai reklamų kaip jaunėri, sukurta verslo reklamavimui ir ankaisiu. Tačiau tai buvo labai informacinis skelbimas, informuojantis apie prekių ar paslaugų privalumus, o jų matymo buvo labai paprasta - įspūis ir aktyvūs. Šiuolaikinė reklama prasidėjo tuomet, kai reklamos pranešimas tapo būti sportininkų skelbimu ir tapo „sufleruoti naujienas“ (Daniel Baurle) XIX amžiuje perkausi pasakyt, kad prika yra geriausia ir veikalingausia reklama.

Skaityti daugiau >

Atnaujinta virtuali paroda „Kelmė yra mano Lietuva ir mano Jeruzalė“ (Su edukacinių veiklų pasiūlymais)

Kelmė Jeruzalė - žymus religijai ir apšvietai kelias žingsnis. Pateiktas gema 1934m. spalio 8 d. Kelmės žydų bendros. Dar ankais vaikystėje matėko teny. Jis patis dal harmonija...

Розділ «Віртуальні виставки» сайту Литовської національної бібліотеки ім. Мартінаса Мажвідаса. Джерело: <https://www.lnb.lt/virtualios-parodos>

ПРИКЛАДИ КРАЩИХ ВІТЧИЗНЯНИХ БІБЛІОТЕЧНИХ ВИСТАВКОВИХ ПРАКТИК

Фестиваль Maker Faire, що проводився в рамках проєкту TOLOCAR в березні 2024 р., організований в Науково-технічній бібліотеці ім. Г.І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського» (Бібліотеки КПІ). Джерело: <https://makerhub.org/kyiv-maker-faire-2024-invitation/>

Фотовиставка «Вій,на» в Бібліотеці КПІ.

Джерело: <https://www.library.kpi.ua/fotovystavka-vij-na/>

Виставка макетної реконструкції сакральної архітектури Трипільської культури – Небелівського храму в Науково-технічній бібліотеці ім. Г.І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського» (Бібліотеки КПІ). Джерело: <https://www.library.kpi.ua/?s=виставка>

Виставка макетної реконструкції сакральної архітектури Трипільської культури – Небелівського храму

Небелівка – одне з найбільших поселень трипільської культури, протомісто, що розташовувалося на території нинішньої Кіровоградської області. Археологічні дослідження цього місця почалися у 1960-х, а на початку 2010-х археологи дослідили залишки великого місцевого храму.

Дізнатись про Трипільське протомісто Небелівка можна [за посиланням](#).

Відкриття виставки макетів Небелівського храму часів Трипільської культури відбудеться в Бібліотеці КПІ.

У програмі презентації виставки:

- доповідь доктора історичних наук, археолога, дослідника Трипільської культури Михайла Відейка;
- виступи організаторів та гостей;
- огляд макетів Небелівського храму та артефактів Трипільської культури.

Автор макетів Небелівського храму — Володимир Перегінєць.

Для відвідування бібліотеки потрібно мати при собі студентський, перепустку або паспорт.

Запрошуємо!

📍 Бібліотека КПІ, хол 1 поверху
🕒 7 грудня, 15:00

Оголошення на сайті Бібліотеки КПІ

XR-виставка «Справжні причини війни, або як працює російська пропаганда»

Джерело: <https://www.library.kpi.ua/page/4/?s=виставки>

Виставка японського одягу з особистої колекції Ангели Бетельгейзе в Українсько-японському центрі, що у бібліотеці КПІ. Джерело: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/60345/>

**ЧОТИРИ СЕЗОНИ
КІОТО. ЗИМА.**

Виставка японського одягу
з особистої колекції
Ангели Бетельгейзе

京の四季

10.01 – 27.01
ВХІД ВІПЬНИЙ

Графік роботи:
пн-пт 11:00 – 19:00
сб 11:00 – 18:00

Українсько-Японський центр КПІ ім. Ігоря Сікорського
просп. Перемоги, 37, Бібліотека КПІ (4 поверх)

Оголошення анонс виставки

Виставка «Мистецтво солодкого життя: з історії кондитерської упаковки» в науково-технічній бібліотеці Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Джерело: http://library.kpi.kharkov.ua/uk/foto_zvit_biskvit

Виставка вишитих картин «Магія фарб у найпохмуріший день» в науково-технічній бібліотеці НТУ «Харківський політехнічний інститут».

Джерело: http://library.kpi.kharkov.ua/uk/events_24_10_2016

Виставка «Вишитий Кобзар» майстра вишивки Івана Рябчука в арт-галереї бібліотеки Київського національного університету культури і мистецтва. Джерело: <https://lib.knukim.edu.ua/vishitiy-kobzar-probudzhuie-ukrains/>

Музей історико-краєзнавчих досліджень у бібліотеці Сумського державного університету.
Джерело: <https://library.sumdu.edu.ua/uk/biblioteka/struktura-biblioteky/nashi-muzei>

Музей історії грошей у бібліотеці Сумського державного університету.
Джерело: <https://library.sumdu.edu.ua/uk/biblioteka/struktura-biblioteky/nashi-muzei>

Експонати виставки мистецтва гобелену «Свіжий подих».

Джерело: <https://library.sumdu.edu.ua/uk/novyny/1065-sv-zhij-podikh-vistavka-gobelen-v-oleksmandra-fedorenka.html>

Експонати виставки картин зі скла в техніці ф'юзинг та мозаїки «Магія ф'юзингу».

Джерело: <https://library.sumdu.edu.ua/uk/novyny/643-magiya-f-yuzingu-vistavka.html>

Додаток В

ПРИКЛАДИ КНИЖКОВИХ ВИСТАВОК

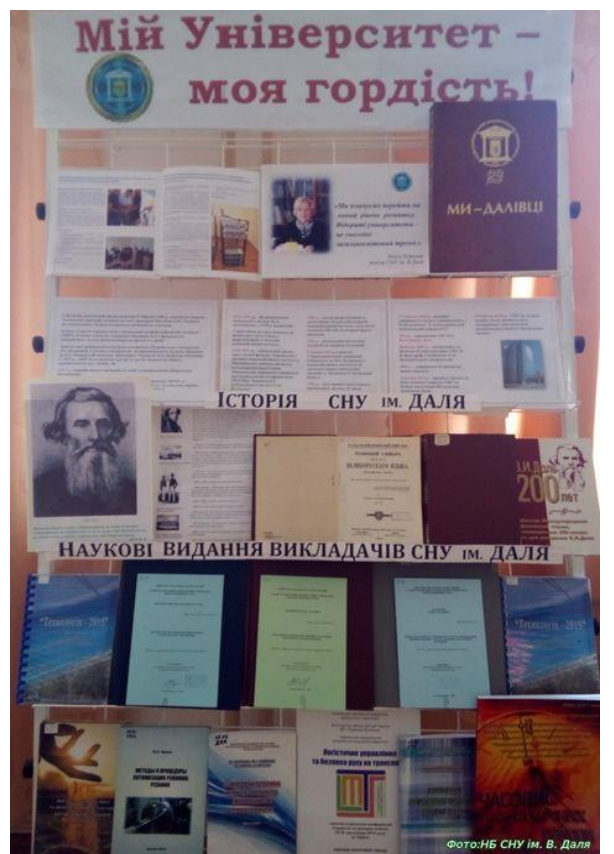
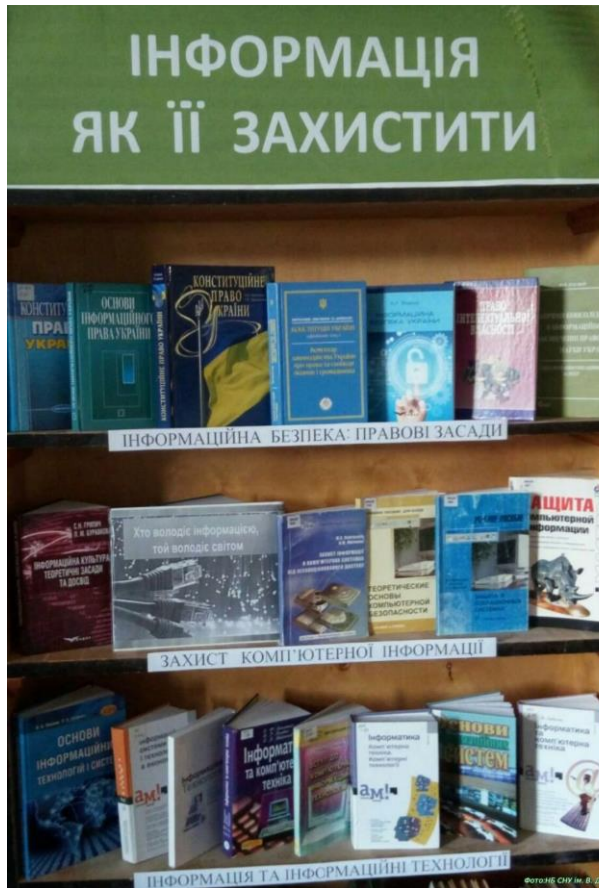

Фото:НБ СЧУ ім. В. Дала

Фото:НБ СЧУ ім. В. Дала

Фото:НБ СЧУ ім. В. Дала

Фото:НБ СЧУ ім. В. Дала

Додаток Г

ПРИКЛАДИ ІНФОРМАЦІЙНО-ПРЕЗЕНТАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ

Поетично-музична година «Вічний як народ» (до ювілею Т. Г. Шевченка)

Фото:НБ СНУ ім. В. Даля

фото:НБ СНУ ім. В. Даля

Свято європейських мов

Заходи до Дня української писемності та мови, 9 листопада